

Jaký byl Světový kongres
environmentální výchovy?

3 / 2022

PRAŽSKÁ EVVOLUCE

magazín o ekovýchově v Praze

ÚVODNÍK

Mezinárodní kongres jsem nepořádal, to vám mohu s klidným svědomím říct. Ale pořádal jsem jiné věci, takže mám myslím poměrně jasnou představu, co je to pořádání mezinárodního kongresu.

Tak především musíte zajistit kvalitní kafe. Jakmile je kafe mizerný, okamžitě se to promítne do evaluací. Zná to každý, kdo někdy uvařil mizerné kafe své tchýni.

Záludné je to, že vy sice jste hipster, který ví, jak za studena překapat tu správnou arabiču, jakou teplotu má mít šálek na presso a že kafe se nesladí, protože nám jde o kafe a ne o cukr, ale to, kdo určí, že kafe je mizerný, je ta tchýně, která roky pije jen rozpustné s třemi lžičkami cukru.

Kromě kafe je také potřeba, aby všichni přišli ve správný den a hodinu na správné místo. Jen se smějte, ale když dáte ruku na srdce, tak si určitě vybavíte, jak jste někde nespokojeně podupávali, koukali na hodinky a až po nějaké době jste zjistili, že jste na správném

místě a ve správný čas, ale o týden dřív. To v tom lepším případě. Zažili? Tak vidíte.

Úplně nejvíc nejhorší ale je, když si na nějaký kongres, konferenci nebo jen seminář pozvete uspavače hadů. Normálně je ten člověk normální, intonuje, dělá odmlky, zasměje se. Oční kontakt, všechno. Ale jakmile ho postavíte před lidi, mluví monotónně, spíš čte než mluví a žádný oční kontakt. Zato je jeho příspěvek nesnesitelně dlouhý, ale vám se ho nedaří utnout, protože s ním nenavázete oční kontakt.

Takže jak vidíte, zkušenosti mám bohaté. A kdybyste někdy chtěli, abych vám zorganizoval mezinárodní kongres, tak mi – moc vás prosím – nevolejte.

Martin Mach Ondřej

SLOVO KOORDINÁTORA

Milí čtenáři a čtenářky,

toto číslo Pražské EVVOluce je unikátní tím, že se věnuje reflexi světového kongresu ekovýchovy, který se v březnu konal v Praze.

Hlavní město Praha podpořilo zájemce z pražských ekocenter a organizací o účast na nedávném kongresu ekovýchovy. Poznatky některých z nich najdete v tomto čísle čtvrtletníku Pražská EVVOluce. Podobným způsobem podpořilo Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci se Sítí středisek ekologické výchovy Pavučina mimopražské účastníky kongresu. Ti své poznatky zveřejnili v magazínu Bedrník, který najdete na www.e-bedrnik.cz.

Pokud jste na kongresu nemohli být, pak využijte služeb Pražské EVVOluce a Bedrníku a navštivte jej alespoň zprostředkovaně. Stojí to za to.

Petr Holý,
Koordinátor oblasti EVVO v Praze

OBSAH

Pražská EVVolute

3 / 2022

Pro hlavní město Prahu 10. 9. 2022 vydal BEZK, z. s.
Obsahové zaměření časopisu je připravováno
ve spolupráci s Poradní skupinou EVVO.
portalzp.praha.eu/evvo

BEZK
Letohradská 17
170 00 Praha 7
www.bezk.cz
redakce@prazskaevvolute.cz
www.prazskaevvolute.cz

Vydání připravil: Martin Mach Ondřej
Grafický návrh a sazba: Matouš Mihaliček
Korektura: Tereza Münz

Foto na titulní straně: [Petr Zewlakk Vrabec](#) / [WEEC](#)

Uzávěrka dalšího čísla: 23. 11. 2022

- 4/ **Elena Alexandrová**
Proč (ne)organizovat velký kongres
aneb v čem nás WEEC 2022 překvapil
- 6/ Kongres přivedl mladé lidi z celého
světa
- 7/ **Kateřina Jančaříková**
Neopakovatelný zážitek WEEC 2022
v Praze
- 10/ Česká ekovýchova má být na co pyšná,
říká Bohuslav Binka
- 14/ **Vendula Stará**
Jaký byl WEEC po onlinu?
- 15/ **Markéta Hrnčálová**
Poslouchejme sedláky
- 17/ **Zdeněk Ent**
WEEC a Berounka
- 19/ **Lenka Kachlík**
WEEC pohledem skautky
- 20/ **Jana Hrdličková**
Když děti učí dospělé
- 22/ **Šárka Doležalová Křepelková**
Field session
- 24/ **Lucie Šnajdrová**
Myslet na strom
- 26/ **Jan Moravec**
Hostivařský lesopark
- 34/ Co se děje v...
- 53/ **Kalendář akcí**

Elena Alexandrová

Proč (ne)organizovat velký kongres aneb v čem nás WEEC 2022 překvapil

Ke kongresům jsem se dostala tak trochu omylem. Vyrůstala jsem v komunismu a vrcholem mých tužeb, coby dítěte z politicky nevyhovující rodiny toužícího po poznávání cizích kultur, byla práce hotelové recepční nebo v lepším případě letušky.

Rokem 1989 se našťěstí situace změnila: znalost angličtiny přestala být imperialistickým přežitkem a nově nabyté svobody slova i podnikání přinesly mimo jiné konec monopolu ČEDOKu na organizaci mezinárodních kongresů a konferencí. A o pár let později jsem se při povinné praxi ocitla v jedné mladé mezinárodní agentuře a začala organizovat... leccos. Od incentivních cest přes profesní soutěže, politická setkání k odborným konferencím. A také kongresy – od těch komorních až po ty obří, kterým říkáme city-wide.

World Environmental Education Congress (WEEC) přišel na řadu až k mým dvacetinám – tedy těm kariérním. Patřil k těm opravdu od píky vydřeným: na počátku stál velmi podrobný průzkum historie tohoto projektu, analýza aktuální mezinárodní situace v oblasti environmentálního vzdělávání a hlavně analýza postavení české ekovýchovy v rámci evropského i světového kontextu. Nejpodstatnější pak bylo „vypátrat“ a následně oslovit aktivní české hybatele tohoto oboru s mezinárodními vazbami. Měla jsem velké štěstí. Jan Činčera i Bob Binka se k představené výzvě postavili nejen s nadšením, ale i velmi profesionálním a hlavně přátelským přístupem.

O to horší bylo zjištění, že stejný elán a profesionalita chybí na straně mezinárodního

sekretariátu WEEC Network, který byl (nebo spíše měl být) naším hlavním partnerem při pořádání této akce. Poprvé jsem se tak ocitla v situaci, kdy i přes vyhranou kandidaturu nastalo perné rozhodování, zda v projektu pokračovat, nebo spolupráci raději zavčas a s minimálními ztrátami ukončit.

To už se psal únor 2020, ale zatím jsme ještě neměli pražádnou představu o tom, jak moc se naše životy do pár měsíců vlivem epidemie změní a s tím i svět kongresů a konferencí. Tehdy jsme se rozhodli nevzdat a pustili se do nečekaných dobrodružství.

První překážky se vyskytly záhy: hromadné akce všech typů se začaly nejdříve výrazně omezovat, nakonec byly zakázány úplně. Stáli jsme tedy znovu před důležitým rozhodnutím, zda se vyhnout finančnímu riziku a akci stornovat, nebo i převést do on-line prostředí. Díky vstřícnosti Kongresového centra Praha se nám ale podařilo kongres bezplatně přesunout do bezpečnějšího termínu a z WEEC 2021 se stal WEEC 2022.

Ranou druhou byl bezprecedentní výkyv směnného kurzu mezi českou korunou, kterou jsme hradili veškeré náklady, a eurem, kterým naopak přicházely účastnické poplatky právě v době ukončení termínu včasného registračního poplatku, kdy plateb přichází nejvíce.

A když už jsme se po nezměrném úsilí o získání každého možného účastníka blížili k zahájení samotného kongresu, před víkendem přišla zpráva, že Kongresové centrum Praha se stává oficiálním centrem pomoci pro uprchlíky z Ukrajiny a kongresy se zde v následujícím období tedy konat nemohou. Toto nešťastné vyjádření jednoho z politiků vyvolalo skutečný poplach. Nepamatuji si situaci, kdy bychom museli dva dny před zahájením světového kongresu hledat nové konferenční prostory pro jeho uspořádání. I v této situaci se ale nakonec vše v dobré obrátilo a po mírných úpravách rozložení sálů a jednotlivých přístupů jsme v Kongresovém centru Praha mohli zůstat.

A samotný průběh kongresu? I přes masivní přesuny delegátů i řečníků do on-line prostředí (nestihla jsem ještě zmínit novou vlnu omicronu?) proběhl v podstatě hladce. Jen „ruka osudu“ zasáhla, když se jmenovka pro Generálního sekretáře WEEC Network, pana Salomone, omylem přetiskla na pana Salomone. Pro italské publikum tak za předsednickým stolem Šalamouna vystřídal Klobása.

O WEEC 2022 tedy můžeme říci, že nebyl výjimečný svojí velikostí nebo rozsahem, ale byl jedinečný svými tvůrci i návštěvníky. Pro nás, organizátory, je velmi osvěžující spolupráce s klienty i delegáty, kterým jde o podstatu více než o formu, rekordní účast nebo

výši zisku. A skutečnou třešničkou na dortu byl pak skvělý tým dobrovolníků, který nám svým nadšením a týmovým duchem pomohl nejen celou akci na místě zkoordinovat, ale i tak trochu nás vrátit v čase a připomenout nám naše vlastní začátky.

Hlavním partnerem kongresu byla společnost ČEZ, bez jejíž velkorysý podpory by se akce nemohla konat v takovém rozsahu.

*Chvilka odpočinku na březnovém kongresu WEEC.
Foto: Petr Žewlakk Vrabec / WEEC*

Elena Alexandrová je vedoucí kongresového oddělení v pražské pobočce společnosti AIM Group International.

Kongres přivedl mladé lidi z celého světa

Více než stovka mladých lidí z oblasti environmentální výchovy, žurnalistiky, občanské výchovy nebo aktivismu se sešla se společným cílem – vzájemně se inspirovat a podpořit ve svých aktivitách. Symbolické mosty mezi sebou stavěli na Pražském kongresu ekologické výchovy mládeže, který se konal od 13. do 17. března pod záštitou Střediska ekologické výchovy SEVER. Nechyběli jsme tam ani my, mladí reportéři.

Mládež na půldenním veletrhu představila své aktivity interaktivní nebo hravou formou. Stánek mladých portugalských reportérů naučil návštěvníky v několika krocích, jak pořídit dobrou kampaňovou fotografii. Základními atributy jsou podle nich jednoduchost a jasné sdělení. V dalším stánku na nás čekali zástupci rumunské iniciativy Romanii Pedaleaza, se kterými jsme diskutovali o šetrné mobilitě v našich městech. Rumunské kolegy překvapilo, že i přes nedostatek cyklistické infrastruktury se městská cyklistika na Slovensku těší poměrně velkému zájmu.

Úterní program zahájila panelová diskuse, které se zúčastnila i členka našeho slovenského reportérského týmu Adka Henčeková, která hovořila o své cestě v programu. Podle svých slov vidí svou roli a místo v environmentální žurnalistice, jejímž prostřednictvím chce nejen zvyšovat povědomí o otázkách životního prostředí, ale také chce tato důležitá témata více dostat do veřejné debaty.

S vedoucím Informačního centra OSN v Praze Michalem Brožem jsme diskutovali o aktuálních globálních výzvách. Nemohli jsme vynechat současný rusko-ukrajinský konflikt a jeho možné důsledky. Z podnětné diskuse vyplynulo, že válka opět odsunula na vedlejší kolej otázku životního prostředí, způsobí dlouhodobé a trvalé škody na přírodě a obnova zničené země bude pravděpodobně náročná nejen finančně, ale i energeticky. Na druhou stranu je možné, že probíhající konflikt urychlí energetickou transformaci Evropy.

Souběžně s kongresem mládeže se konal 11. světový kongres o environmentální výchově, kterého se zúčastnilo více než čtyři sta lidí z neziskového sektoru, pedagogů a dalších. V určitém okamžiku se tyto kongresy propojily a mládež přišla předat své poselství většímu kongresu. Bylo potřeba být vyslyšen, podílet se na vyučovacím procesu a vymanit se ze zajetých kolejí. Shodli jsme se na tom, že cesta vede přes společné budování partnerství a naslouchání potřebám obou stran.

Celý kongres byl podnětný zejména v tom, že jsme si uvědomili, že každý z nás přistupuje k tématu ochrany životního prostředí jinak. Někteří přemýšlejí spíše lokálně a pracují na zlepšení svých komunit, jiní se více zajímají o globální problémy, další potřebují vyjít do ulic a demonstrovat. Uvědomili jsme si jednu věc a to, že máme pocit, že jsme v našem programu na správném místě.

Převzato a strojově přeloženo z webu Mladí reportéři pre životné prostredie (www.mladireporter.sk).

Adriána Henčeková, Matej Majerský,
Mária Jánošíková

Autoři jsou členy organizace Mladí reportéři pre životné prostredie.

Kateřina Jančaříková

Neopakovatelný zážitek WEEC 2022 v Praze

19. března jsem se ráno probudila a zaradovala jsem se, že už nemusím myslet na WEEC. Celý předchozí rok nebo možná i o chlup déle jsem totiž patřila k organizačnímu týmu. I když moje role vlastně nebyla velká, věnovala jsem přípravám hodně času a energie.

Dnes už to je přes půl roku úspěšně za námi. Je dobré si vše připomenout. Bylo to úžasné. A bylo to opravdu velmi náročné. Zvlášť pro nás, organizátory. Nejen ten akcemi nabitý týden, ale také příprava. Organizace tak velké akce je vždy náročná. V době pandemie to bylo ještě obtížnější. Termín kongresu se posunul z podzimu na jaro. Tedy do jiného kalendářního roku. Pro mne to znamenalo, že prostředky, které jsem měla z projektu na zaplacení účasti pro mé studenty a kolegy, nebylo možné snadno použít. Pozvání

Propagace WEEC 22 probíhala i na facebookových stránkách – každý vedoucí sekce byl představen před kongresem.

řečníci a účastníci se přihlašovali a odhlašovali. Ani na poslední chvíli jsme vlastně nevěděli, kdo opravdu dorazí.

Do toho bylo v Kongresovém centru těsně před zahájením kongresu zřízeno středisko pro pomoc uprchlíkům z Ukrajiny. To samozřejmě odradilo další účastníky... Válka na Ukrajině na sebe strhla veškerou pozornost médií... Smekám před Honzou Činčerou, který všechny problémy a zvraty řešil s klidem a s úsměvem.

Mojí rolí bylo – společně se Sue Elliot z University of New England z Austrálie a Evou

V sekci zaměřené na vzdělávání a výchovu k udržitelnosti v předškolním věku panovala přátelská pracovní atmosféra.

Arlemalm-Hagserovou z Malardalen University ze Švédska – se podílet na přípravě a realizaci sekce zaměřené na předškolní vzdělávání. Původně měla být v týmu také Julia Davisová, kterou upřímně obdivuji už od 90. let. Moc jsem se na seznámení s ní těšila. Ale po té, co se termín kongresu posunul na jaro 2022, se Julia omluvila. Odešla do důchodu a neměla odvahu a ani prostředky přicestovat do Evropy.

Sue a Evu jsem znala jen jako autorky zajímavých článků. Díky WEEC jsem je měla možnost poznat osobně. Obě to jsou úžasné a laskavé dámy. Scházely jsme se před

kongresem pravidelně online, připravovaly jsme naši sekci věnovanou předškolnímu vzdělávání a výchově a diskutovaly zasláné abstrakty, dohadovaly se, které přijmout a které ne, jak je řadit za sebou – prostě takovou tu odbornou práci, která není vidět, ale kterou někdo udělat musí. Musím říci, že jsem se při tom od nich hodně naučila.

Skutečnost, že celá jedna sekce Světového kongresu byla věnována předškolnímu vzdělávání, hodnotím velmi pozitivně. Environmentální výchova v předškolním vzdělávání je

Studenti se kongresu účastnili převážně jako dobrovolníci. Za pomoc při organizaci měli vstup zdarma. Byla to pro ně velká zkušenost.

moje srdeční téma a bylo mi líto, že mu byla donedávna věnována jen malá pozornost výzkumníků. Článků a výzkumů na toto téma je opravdu málo.

Přitom jsou otázky, které se začaly v poslední době řešit, tak fascinující: Jak předškoláci chápou přírodu? Jak u malých dětí rozvíjet kompetence pro udržitelnost? Jak je to

s participativním přístupem v mateřských školách? Jak se u malých dětí rozvíjí vztah k přírodě? Jaký význam mají lesní školky pro formování dětského vztahu k přírodě a jak lesní školky fungují v jednotlivých zemích? Kdy vzniká strach ze zvířat?

Pevně věřím tomu, že právě v předškolním věku se rozhoduje, jaký postoj bude budoucí dospělák k přírodě mít, zda se bude, či nebude chovat udržitelně.

V rámci doprovodných aktivit jsme před kongresem naplánovali a zajistili dvoudenní setkání mezinárodní skupiny The Transnational Dialogues: Research in Early Childhood Education for Sustainability (TND community). První den v MŠ Semínko v Toulcově dvoře a druhý den na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Na poslední chvíli se kvůli covidu odhlásila většina účastníků, takže se setkání zrealizovalo pouze jako neformální. Přesto jsme si ho velmi užili. Eva Arlemalm-Hagse-rová a její kolegyně ze Švédska byly nadšené z prohlídky fakultní MŠ Semínko. Domluvili jsme se, že navážeme spolupráci v rámci projektu Erasmus+, aby jejich studentky a studenti mohli jezdit na stáže do MŠ Semínko a na Pedagogickou fakultu UK a naše studentky a studenti k nim. Koncem září za Evou jedu na pracovní návštěvu, na které si prohlédnu jejich zázemí a fakultní MŠ a do-mluvíme podmínky meziuniverzitní smlouvy.

V naší sekci byla představena celá řada zajímavých příspěvků. Měla jsem radost z toho, že v ní panovala po celou dobu příjemná atmosféra. Nikdo se nad nikým nepovyšoval. Mladší kolegyně a kolegové si pochvalovali, že od nás starších dostávali potřebnou podporu. Příspěvky z Česka byly na skvělé úrovni a vzbudily pozitivní ohlasy. Myslím, že jsme na zahraniční účastníky udělali dobrý dojem.

Na kongresu byla celá řada zajímavých osobností ze světa. Díky podpoře z MŽP a pražského magistrátu se kongresu mohli účastnit také lidé z praxe. Prezentace české environmentální výchovy byla skvělá a velkolepá. Ze své vlastní zkušenosti vím, že není snadné propojovat svět vědy a svět praxe. Na kongresu WEEC 22 se to podařilo. Praxe nemůže existovat bez vědeckého zázemí. A věda bez aplikace do praxe by byla na nic.

Setkání s tolika lidmi bylo prostě báječné. Ani povinnost nosit respirátory nám to příliš nekazila.

Osobně jsem měla velkou radost toho, že jsem na kongresu potkala své učitele, své kolegy, oba mé doktorandy a několik mých studentek.

Velice jsem si užila také Field Session na téma Odcizování přírodě v Sedmihorkách,

Mezi postery bylo i představení využití metody „dobrých“ otázek pro výchovu k udržitelnosti. Představili jsme projekt, který k propagaci této metody realizuje Ekocentrum Střevlík.

které jsme vedli společně s Martinem Modrým, ředitelem ekocentra Střevlík a mým doktorandem. Měli jsme jedinečnou příležitost porovnat projevy odcizování přírodě v různých zemích tří kontinentů.

Diskusi jsme postavili na zážitkovém dotazníku, který u nás jako první použila Emilie Strejčková (Pozoroval/a jsi dravce v letu? Pozoroval/a jsi lesní zvěř (savce)? Pozoroval/a jsi hvězdy? Slyšel/a jsi datla? Slyšel/a jsi kukačku? Slyšel/a jsi dupat ježka? Viděl/a jsi světlušku? atd.), který účastníky zaujal. Doufám, že si někdy s Martinem najdeme čas, abychom zjištěné informace vyhodnotili a seznámili s nimi i ostatní.

Doprovodná akce po kongresu Field Session na téma Odcizování přírodě probíhala v Sedmihorkách. Pracovní diskusi předcházela příjemná procházka.

To, že Honza Činčera přišel s nápadem zrealizovat WEEC v Praze a že svůj nápad dotáhl, mně a mnohým dalším poskytl jedinečnou a neopakovatelnou příležitost být u toho. Další WEEC bude ve Spojených arabských emirátech. Obávám se, že se na něj ani já ani většina z českých účastníků nedostaneme. Honzo, velké díky!

Doc. PhDr. Kateřina Jančaříková, Ph.D.
je vedoucí Centra podpory přírodovědného vzdělávání Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a docentkou katedry biologie Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

Česká ekovýchova má být na co pyšná, říká Bohuslav Binka

Foto: Stanislav Krupař / www.krupar.com

Okruh lidí, kteří se organizačně či dramaturgicky podíleli na březnovém kongresu environmentální výchovy, je široký. Jednou z osobností je environmentální etik a filozof Bohuslav Binka. V rozhovoru s ním se můžete podívat na to, jak kongres vnímal právě on.

Kdybyste měl někomu jednoduše vysvětlit, o čem byl mezinárodní kongres environmentální výchovy (WEEC), který se v březnu konal v Praze, co byste řekl?

Zmínil bych tři roviny. První je, že je hrozně dobře, když se naživo setkají špičky i běžní pracovníci oboru a mají možnost sdílet, jak vidí důležité trendy. Mají možnost si říct, kdo připravuje jaký výzkumný záměr, a začít spolupracovat. Mají prostě možnost sdílet, o čem ten obor je, co v něm dosáhli, a tím environmentální výchovu posouvat.

To platí univerzálně o každém vědeckém nebo praktickém oboru. Je hrozně fajn, když si lidi najdou čas a stráví spolu naživo nějakou chvíli.

Bohuslav Binka je český environmentální etik, filozof a gestalt terapeut, laureát Ceny Josefa Vavrouška v kategorii vědecko-výzkumné práce. Od roku 2004 působí na Katedře environmentálních studií Fakulty sociálních studií. Od roku 2012 do roku 2019 byl vedoucím katedry.

Podnázev kongresu byl Building Bridges, a já si myslím, že přesně o tom kongres byl. Budovat a posilovat mosty, které nás spojují, a hledat průsečíky, ve kterých si můžeme něco dát.

A o jakých tématech se mluvilo?

Kdybychom šli víc do obsahu, tak kongres umožnil klíčení nového pohledu na téma environmentální výchovy.

V environmentální výchově bylo několik fází. Sedmdesátá léta se držela pohledu „Když dáme lidem informace, tak oni se změní“. To je hodně instrumentální přístup ke vzdělání založený na tom, že víme, co lidem chceme předat, dobrým způsobem jim to předáme a oni to přijmou.

Proti tomu stojí přístup participativní, který říká: „Nechme na lidech, ať si hledají témata, která je nejvíc pálí“. A mně se zdá, že právě téma participativního a instrumentálního přístupu se hodně diskutovalo. Hledalo se, jak dělat programy, ve kterých využijeme poznatky obou pohledů.

Zároveň se mi na pražském kongresu líbilo, že to bylo setkání lidí, prakticky pracujících v environmentální výchově, a akademiků, kteří o tématu přemýšlí s nadhledem, dívají se jakoby z balkónu.

A třetí rovina?

Kongres se odehrál v Praze, účastnilo se ho hodně lidí z Česka a Slovenska. A jakkoli si myslím, že Česko má environmentální výchovu v mnoha ohledech hodně vymazlenou, tak v důrazu na participativní přístup je někde na půl cesty.

Kongres mohl a může pomoci lidem, kteří chtějí k environmentální výchově přistupovat z hlediska znalostí světového kontextu.

Tím, že kongres přivedl do Prahy špičky environmentální výchovy z celého světa, dodal palivo lidem, kteří chtějí environmentální výchovu dělat moderně, nově a dobře.

Je hodně dobře, že kongres byl a že splnil svůj účel. Ale taky byl bych rád, kdybychom si to mohli za pět let potvrdit na konkrétních posunech v české environmentální výchově.

Co se česká ekovýchova o sobě dozvěděla?

Že má být na co pyšná. Že tu máme programy a střediska, které jsou hrozně zajímavé.

Mimochodem, zároveň máme střediska ekologické výchovy dost pestrá. V brněnské Lipce se setkáte se skvělými instrumentálními programy, ale taky v ní je několik pracovišť, které jdou tím participativním směrem

a jsou v něm hodně dobré. Takže máme dobrou kvalitu a máme velkou diverzitu.

Zároveň já bych si sám za sebe hrozně přál, aby se v nejbližších 15–20 letech hodně zvýšila znalost světového kontextu. Abychom nečetli jen Bedrník, ale i zajímavé časopisy z Velké Británie, Skandinávie. Protože díky tomu si osaháme i věci, které dělají jiní lidé v jiném prostředí a které nám můžou říct: tohle už je za hranicí životnosti, tady potřebuji něco změnit.

Jinými slovy nebudeme objevovat už objevené.

Oslovil vás na kongresu nějaký příspěvek, u kterého jste si řekl: to si chci zapamatovat nebo to bych chtěl, aby se v české ekovýchově rozvíjelo?

Mně se moc líbil švýcarský inovátor Bertrand Piccard a jeho vize, že to, co děláme, je vlastně budoucnost. Že jako environmentalisté jsme trochu napřed. Víme něco, co ostatní budou vědět až za 5–10 let. A to něco je, že environmentální otázky budou rozhodovat o tom, jak nám bude v roce 2050. A řešíme, jak to udělat, abychom magnetizovali lidi do toho poznání, které my už máme.

Franz X. Bogner z Bayreuthu mě vždycky zaujme tím, jak dobře má to, co říká, podložené

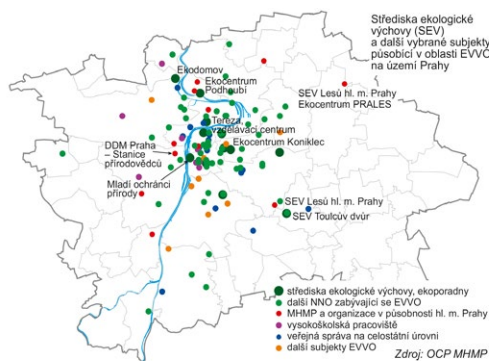
daty. Čím víc máte dat, tím jste jakoby na vyšším místě krajiny. Lidi, kteří mají dobré datové zázemí, jsou jakoby na takových rozhlednách. A můžou vás tam na chvíli vzít a vy vidíte krajinu environmentální výchovy z nadsledu. U Bognera jsem tedy zažil hrozně zajímavý nadhled nad způsoby, jak dělat evaluaci environmentálně vzdělávacích programů. Jak si vyhodnocovat, jestli to, co děláme, vede k výsledkům, které chceme.

Postřehl jste, co oslovilo zahraniční účastníky kongresu? Co může česká environmentální výchova nabídnout světu?

Opravdu hrdí můžeme být na koncept středisek environmentální výchovy a na to, jakou práci dělají. Na terénní exkurze, kterých se během kongresu zahraniční účastníci zúčastnili, mi přišlo několik pochvalných e-mailů i po kongresu.

Zároven trochu pokulháváme v tom, jak environmentální výchovu dobře integrovat do celku vzdělávání. Na tom se teprve pracuje. A vakuum vidím v oblasti interpretace místního dědictví. Tam když něco přibude, tak to bude jediné dobře.

Další věcí je, že v akademické sféře táhne téma environmentální výchovy poměrně málo lidí. Ale ti, kteří ho táhnou, už jsou opravdovou součástí evropského výzkumu.

Mapka pražských Středisek ekologické výchovy.

V akademickém světě máme pár lidí, kteří mají předpoklady obor dobře vybudovat. Není jich bohužel dvacet, ale jsou tři nebo čtyři.

Děláte ekovýchovu vy sám? Z jakého pohledu jste kongres WEEC sledoval?

Já dělám ekovýchovu velmi okrajově – není to můj jádrový obor. Ale vždy jsem za to hrozně rád. Zároveň mě ten obor hodně zajímá, je tam pro mě jiskra.

Mými jádrovými profesemi jsou etika a psychoterapie. Etické, hodnotové otázky jsou v ekovýchově hodně důležité. A dívat se na environmentální výchovu optikou

psychoterapie a Gestaltu, v němž jsem trénovaný, je pro mě také hrozně zajímavé.

Můžete mi to přiblížit?

Gestalt třeba říká, že když chcete někomu předat informace, musíte jednou nohou slápnout do jeho pozice. Že nemůžete předat nic, pokud nejste jednou nohou v místech, kde je člověk, se kterým mluvíte. A zároveň je důležité nechat tu druhou nohu tam, kde jste vy. Musíte tam být sám za sebe. A to rozkoření se jednou nohou směrem k příjemci a jednou nohou u sebe je zásadní.

A to si myslím, že české environmentální výchově kdysi chybělo. Že buďto jsme „populisti“ a přizpůsobujeme se těm, kteří nás poslouchají, a přitom ztrácíme sebe, anebo jsme v jistém ohledu „autističtí“ a říkáme: „Tady je naše pravda, přijměte naše poselství, které je nejdůležitější na světě, váš svět nás nezajímá“.

Environmentální otázky jsou opravdu hrozně důležité. Ale my nebudeme schopní je sdílet, pokud jedna naše noha nebude u lidí, s nimiž pracujeme.

Vy jste několikrát zmiňoval střediska environmentální výchovy. Jsou stále potřeba, nebo je cílem, aby se EVVO stala součástí běžné výuky na školách a střediska se zrušila?

Já si myslím, že střediska ekologické výchovy mají zůstat napořád. Dělalí totiž typ programů, na které v běžné výuce není prostor. Pobytové programy nebo letní školy jsou opravdu nenahraditelné věci a to školy nikdy nebudou dělat tak dobře, s takovým zacílením a metodickou ukotveností.

Určitě je důležité, aby environmentální výchova prosakovala do běžné výuky. Na školách se učí obrovské množství faktografického

Hrdí můžeme být na koncept středisek environmentální výchovy. Na ilustračním snímku Toulcův dvůr. Foto: Jakub Moravec

poznání, ale chybí více na kompetence zaměřeného vzdělávání. Vyzkoušet si, jak dělat s pěti spolužáky projekt, prezentovat ho, porovnávat si, co se nám povedlo a co ne, a třeba to i dotáhnout k nějakému hmatatelnému výsledku, je tisíckrát důležitější než pamatovat si, jaký je nejvyšší vrchol

Orlických hor. V tomhle jsou střediska ekologické výchovy nenahraditelná a chci, aby byla dál.

Střediska zároveň dávají učitelům podporu a zpětnou vazbu. Nenechají v tom učitele samotné.

Takže jsou taková centra inovace a podpory.

Ano. Já si myslím, že každý pozitivní vývoj potřebuje nějakou stabilitu a nějakou změnu. Na jedné noze je vždy potřeba stát, abychom druhou mohli udělat krok dopředu. Ta, co stojí na zemi, je stabilní, ta, co našlapává, je inovativní.

Stabilitu dodávají střediska tím, že mají dobrou metodickou základnu a strukturu. Baví se o tom, jak programy fungují, co je tou nezbytnou ingrediencí, kterou když do programu nedáme, tak dětem nechutná.

A pak je tu pohyb vpřed, dynamika. V tom jsou střediska taky dobrá. Říct si, jak program aktivizovat, když je příliš znalostní, vyzkoušet něco nového.

Střediska jsou pro školy jak dodavači inovací, tak jistoty.

Rozhovor vedla Zdeňka Kováříková.

Vendula Stará

Jaký byl WEEC po onlinu?

Ze zdravotních důvodů jsem se nemohla kongresu WEEC zúčastnit přímo na místě a přišla jsem tak o to nejcennější, totiž osobní kontakt. Následující popis a zážitky budou proto z pohledu online účastníka.

Přímo v době konání jsem měla přístup pouze k dění ve virtuálních místnostech, kde byl výběr témat podstatně menší než na místě, proto velmi oceňuji možnost poslechnout si ostatní příspěvky ze záznamu. Vyslechla jsem opravdu pestrrou směsici příspěvků, a ačkoli řada poznatků není pro mě přímo využitelná v praxi, nepovažuji jejich vyslechnutí za ztrátu času. Umožnily mi udělat si obrázek o tom, jaké spektrum činností, projektů a výzkumných aktivit oblast ekovýchovy zahrnuje, a zorientovat se v terminologii, kterou běžně nepoužívám.

Zjistila jsem, že navzdory tomu, jak široké pojetí může environmentální výchova mít a jak velmi závisí na místních podmínkách, lze vysledovat určité společné trendy. Jedna z věcí, které se z mého pohledu vinuly celou konferencí jako červená nit, byl apel na změnu pojetí formální ekovýchovy a vzdělávání k udržitelnosti a promítnutí této změny do kurikul s důrazem na rozvoj kompetencí potřebných v neustále se měnícím světě.

Druhý společný rys, který jsem zachytila, je potřeba vzít do hry účastníky aktivit ekovýchovy – naslouchat jim, opřít se o místo, ve kterém žijí, a budovat vnitřní motivaci ke zlepšování životního prostředí ve spolupráci s místními komunitami.

Třetím výrazným rysem je z mého pohledu větší zapojení emocí do ekovýchovy – skrze příběhy, duchovní propojení s prostředím nebo skrze širokou škálu uměleckého vyjádření a zapojení smyslů. Tyto pro mě nejvíce rezonující věci potvrdilo i vystoupení zástupců kongresu mladých, které bylo pro mě asi nejsilnějším zážitkem.

Právě širší pohled na ekovýchovu, zachycení a nasátí trendů považuji pro sebe za největší přínos a inspiraci spíše než konkrétní výzkumy, projekty či aktivity. Měla jsem možnost vystrčit hlavu z krtiny každodenní praktické ekovýchovy a získat přehled

Emoce do ekovýchovy patří. Foto: Jeena Paradies / Flickr. Licence: CC BY 2.0

o širším kontextu. Vnímám to jako velmi důležité pro to, abych se ve své krtině nezahrabala a dívala se dopředu.

V praktické rovině bych chtěla, abychom s naším lektorským týmem při tvorbě či úpravě programů vycházeli právě z vizí a trendů, které mi konference ukázala. Příkladem může být rozvoj kompetencí pro SDG's, participativní přístup k účastníkům a jejich vedení směrem k důvěře ve vlastní vliv na svět kolem nebo využití uměleckého vyjádření při práci s emocemi.

Ing. Vendula Stará je lektorka Botič o. p. s.

Markéta Hrnčálová

Poslouchejme sedláky

Jako červená nit se pro mne celým kongresem proplétalo téma demokracie a to především v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině. O potřebě míru, ukončení války, podpoře demokracie se zmínil snad každý z mluvčích prvního dne. Téma bylo probíráno ze všech stran i v kuloárech, což jsem měla možnost zažít na vlastní kůži až od středy, jelikož předchozí dva dny jsem byla v karanténě a tudíž online.

Když jsem přicházela poprvé ke kongresovému centru, propojení témat dostalo nový rozměr. Na velké obrazovce na rohu budovy se střídala informace o konání kongresu s informací o příjmu uprchlíků, kteří čekali před vchodem. Vnímali to zajisté všichni, zahraniční účastníci se na společném fóru ptali, zda mohou nějak pomoci...

V průběhu čtvrté exkurze nám téma opět „přivezl“ Daniel Pitek, který přijel autem s ukrajinskou vlajkou, a tak jsme kromě revitalizace krajiny v Českém středohoří hovořili i o současném konfliktu, ale také o historických souvislostech – o komunismu a okupaci Československa.

Jméno Daniela Pitka je sice české environmentální komunitě určitě dobře známé, ale přesto bych velmi doporučila každému, aby se do krajiny pod Milešovkou vypravil a měl tak stejně jako já možnost projít si obnovou přírodních procesů během jednoho jediného dne.

Možnost popovídat si o tom, s jakými překážkami se v průběhu obnovy zdejší krajiny místní sedlák potýká, jaké jsou jeho zkušenosti a dobrá praxe a to vše přímo „uprostřed dění“ a především pak následná procházka krajinou v různých stadiích obnovy nebo navrácení přírodě, byla opravdu přírodná.

S Danielem Pitkem jsme se sešli na silnici poblíž obce Milešov. Po pravé ruce jsme mohli pohlédnout na Milešovku přes mladé ovocné stromky v obnoveném sadu a po levé ruce jsme pak měli pastvinu, kde se na rozhraní listnatého lesa zelenala voda v nově vybudovaných tůňích, jejichž soustava vznikla tuto zimu.

*Sedlák Daniel Pitek v krajině pod Milešovkou.
Foto: Markéta Hrnčálová*

Po asi hodinové diskuzi a představení opatření jsme se přesunuli o kousek dál, odkud už jsme s naším průvodcem, botanikem a znalcem krajiny Českého středohoří Karlem Neprašem vydali pěšky vstříc zdejšímu nejvyššímu a největrnějšímu vrcholu. Během našeho putování jsme míjeli další a další pozemky, které v průběhu posledních 20 let prošly proměnou právě pod rukou stejného aktéra. Viděli jsme již v přírodě krásně „vrostlou“ tůň na pastvinách u Černčic, „lesní pastviny“ nedaleko nákladní lanovky na Milešovku a z okna autobusu pak další sady s různě vzrostlými ovocnými stromy, pastviny.

Krajina, jejíž ráz je výsledkem nejmohutnější sopečné činnosti na území naší republiky, si od dob svého vzniku prošla velkou proměnou a jednou z nich právě nyní opět prochází. Vždyť teprve před dvaceti lety tu byly obrovské lány polí s neúrodnou půdou, ornici spláchnutou do úžlabin – a dnes už tu zase bují nový život.

Zpět na kongres. Dalším tématem, které kongres přinášel, bylo přiblížení zpět k přírodě. Je důležité přírodě rozumět, chránit ji a trávit v ní čas. Venkovní vzdělávání je nezbytné od útlého věku, síť lesních a přírodních školek se u nás i ve světě rozrůstá. Na základních školách je příležitost učit se venku v přírodě mnohdy menší, v rámci výuky se ven téměř nedostanou.

Chceme po učitelích, aby se venkovní výuka stala součástí jejich praxe, ale univerzitní prostředí tomu příliš nenahrává. Sami během svých studií stráví venku v terénu podle výzkumu Mgr. Ivy Frýzové (MUNI) v tom lepším případě pouze zlomek času z pohledu celkové doby strávené studiem. Problém je to celosvětový, pokud venkovní výuka není zakotvena v kurikulu, nemáme se při snaze vyjít ven o co opřít.

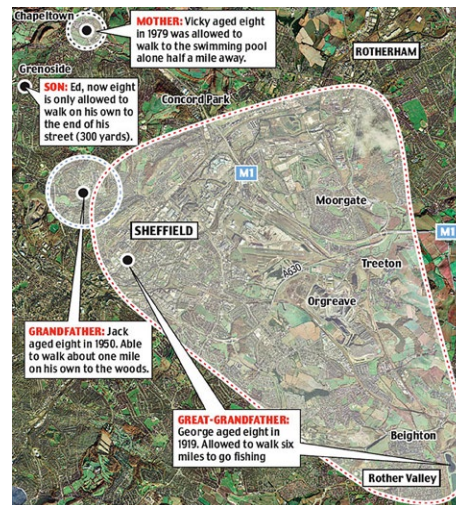
Téma velmi hezky shrnul David Sobel z Antioch University New England, který představil výsledky různých výzkumů na téma „Proč

děti 21. století potřebují přírodu?“. V průběhu jeho přednášky jsem se již podruhé setkala s mapou ukazující, jak děti v průběhu čtyř generací ztratily právo se samy „toulat“ po okolí svého bydliště.

Opravdu silný dojem ve mně zanechalo krátké propojení kongresu mládeže s WEEcem. Rozhořčení mladých lidí, jejich neuvěřitelné zapálení pro věc a sebevědomé a energické vystupování rodmýchalo můj vlastní vnitřní oheň znovu v pořádný táborák. Závěrečnou, velmi emotivní písní pak došlo nejen k pomyšlnému, ale i ke skutečnému propojení všech účastníků obou akcí.

Kromě výše zmíněného pro mě byly nejúžitečnější a nejvíce inspirativní rozhovory s ostatními účastníky exkurzí, kde jsme se v menším kolektivu mohli pobavit o tom, na jakých projektech pracujeme, jak fungují jednotlivé aspekty environmentálního vzdělávání u nich v zemi, městě...

Odnáším si několik zajímavých kontaktů a především pak tipy a inspiraci pro další projekty. Ve své praxi bych ráda rozvinula prolnutí světů vyrůstající generace a té odcházející, jelikož rozdíly v dětství seniorů a současných dětí jsou zcela zásadní (především ve smyslu technologického pokroku a dopadů klimatické změny). Odnáším si také určitě mnoho nových pohledů na

Zdroj: Dr. William Bird, for the Royal Society for the Protection of Birds.

problémy s environmentálním vzděláváním, se kterými se my v našem prostředí nemůžeme potýkat.

Markéta Hrnčálová pracuje pro Ekocentrum Konikleč.

Zdeněk Ent

WEEC a Berounka

Na IPR Praha vedu projekt, který se zabývá přípravou a založením Příměstského parku Soutok jako manažerského nástroje pro revitalizaci a rozvoj příměstské krajiny na soutoku Berounky a Vltavy. V současnosti zde koordinuji dva projekty: „Interpretace aspektů krajiny prostřednictvím umění a humanitních věd“ a „Příměstský park jako nástroj pro snižování dopadů klimatické změny“.

Vedle pořizování plánů pro revitalizaci a rozvoj oblasti zde organizujeme setkávání občanů a připravujeme vznik zážitkových vzdělávacích programů s tématem Voda v krajině, Živá řeka, Pastva a nová divočina, Diverzita a Duchovní rozměr krajiny.

Cílem je propojit místní aktéry a posunout vnímání zdejší krajiny od polodivokého, zanedbaného a velmi fragmentovaného území k obrazu celistvé říční nivy s velkým

Soutok Vltavy a Berounky. Foto: IPR Praha

ekologickým a krajinným potenciálem, který je třeba rozvíjet, opečovávat a chránit.

V této souvislosti mne na Kongresu nejvíce zaujala témata Environmentální výchova v neformálním prostředí a Vzdělávání vázané k místu.

Vyslechl jsem si příspěvek Michala Medka (Kaprálův mlýn) o světovém skautském programu environmentálního vzdělávání EARTH TRIBE, který funguje od roku 2020. Program rozvíjí odborné znalosti dětí prostřednictvím 4 tematických stezek (Lepší volba, Příroda a biodiverzita, Čistá energie a Zdravá planeta) a působí v rovině poznávání, sociálně emocionální i behaviorální.

Integruje cíle udržitelného rozvoje, navazuje na environmentální programy současných nevládních organizací OSN, je aplikovatelný na individuální, lokální i státní úrovni a aspiruje na vytvoření globálního společenství.

Druhým, velmi zajímavým, podnětem je pro mne program Mladí reportéři pro životní prostředí – žurnalistika zaměřená na řešení. Vzdělávací centrum TEREZA od roku 2018 organizuje program zaměřený na studenty ve věku 11–25 let, ve kterém je inspiruje k psaní článků o pozitivních řešeních ekologických problémů. Studenti připravují reportáže, které zasílají do národního kola soutěže

a vítězové pak postupují do soutěže mezi národní. Cílem je rozvíjet žákovské kompetence k řešení environmentálních problémů tím, že kladou důraz nikoli na problém, ale na jeho pozitivní řešení.

Třetí velkou inspirací pro moji práci byla prezentace Živá krajina. Tento příspěvek o „inovativním know-how revitalizace krajiny pro každého“ bych v následujících řádcích detailně přiblížil kvůli tomu, že úzce rezonuje s potřebami a přístupem projektu IPR Praha na soutoku Berounky a Vltavy.

Živá krajina

Šárka Vávrová a Tereza Vorošková prezentovaly know-how, jak se vypořádat s následky klimatické změny a dosavadního způsobu hospodaření s půdou – suchem a povodněmi.

Metoda je prezentována jako komplexní a participativní způsob, který vede k revitalizaci krajiny a zadržování vody v přírodě. Opírá se o koherentní a logické know-how, systematické vzdělávání a podporu místních aktérů a vytváří silnou lokální komunitu. Metoda pracuje s prvky komplexního řešení, jako je mapování a využití drenážních systémů, meandrování toků, tvorba tůní a mokřadů, zavádění travních pásů, alejů a dalších opatření proti erozi zemědělské půdy. Každý, i děti ve školách, se může naučit tuto metodu.

Zapojení občanů se děje prostřednictvím školení a následné technické i organizační podpory, kde se zájemci naučí, jak zmapovat současný stav krajiny a jak navrhnout nutné změny pro zadržení vody a přizpůsobení se změně klimatu. Vyškolení místní koordinátoři pak vytvářejí studie proveditelnosti pro oblast, kde žijí a zapojují další občany. Na základě těchto studií je zahájena spolupráce se starosty, poslanci, zemědělci a vlastníky půdy. Koordinátoři působí jako ambasadoři přizpůsobování se změně klimatu a vytvářejí hnutí zdola, které má potenciál změnit nejen místní komunity, ale i názory veřejnosti a politiků na národní úrovni.

K replikaci modelů „Živá krajina“ dochází prostřednictvím spolupráce se zapsaným spolkem Živá voda, který disponuje kapacitou pro organizaci školení i poskytování následné podpory. Za 1,5leté období bylo vyškolen více než 120 místních koordinátorů z celé země a vznikla silně motivovaná společnost, která zahajují mnoho důležitých procesů vedoucích k uzdravení krajiny. Veškeré informace lze nalézt stránkách spolecneprotisuchu.cz.

Přenesení poznatků do praxe

Záměr IPR založit Příměstský park Soutok jako manažerský nástroj pro ochranu a rozvoj říční nivy na soutoku Berounky a Vltavy

bude úspěšný pouze v případě, že plánovací procesy vedené „shora“ budou doplněny činností motivované komunity „zespoda“. Iniciovali jsme proto platformu SPOLEČNĚ NA SOUTOKU, která sdružuje místní aktéry s velkým zájmem o rozvoj a ochranu území, a oslovili jsme i místní skautské oddíly, které vedle ekologie mají zájem i o objevování kulturně historické stopy v území. V rámci projektu „Příměstský park jako nástroj pro snižování dopadů klimatické změny“ se rýsuje spolupráce s obcemi podél Berounky od soutoku až po Beroun.

Na základě účasti na kongresu jsem oslovil zástupce spolku Živá voda a jednáme o možnosti replikovat jejich metodu v oblasti dolní Berounky. Ve hře je organizace školení pro cca 30 osob s následným metodickým vedením, které by mohlo být financováno společným fundraisingem. Kombinace faktické ekologické obnovy krajiny s interpretací krajinných a kulturně historických aspektů území může podpořit vznik silné komunity, která přispěje k tvorbě nové identity území. Nové vazby a vztahy ovlivní přístup politiků i vlastníků půdy a přispějí k udržitelnosti Projektu Soutok a posílí stabilitu celé oblasti kolem říční nivy dolní Berounky.

Ing. arch. Zdeněk Ent pracuje v Kanceláři krajiny a zelené infrastruktury, IPR Praha.

Lenka Kachlík

WEEC pohledem skautky

V průběhu konference zazněla řada podstatných témat, odmítnutí války na Ukrajině, nutnost demokratizace a v první řadě byl kladen důraz na otázku, jak by měla vypadat moderní environmentální výchova a vzdělávání v kontextu hrozby klimatické změny. Mnohé příspěvky se shodovaly v myšlence, že základem je kritické myšlení, tedy kompetence, která napomůže dětem vyhodnotit správné řešení pro svůj životní postoj. Poskytování správných informací, ale i pobytu venku, tedy vzdělávání a demokratizace je klíčem k plánu na změnu klimatu.

Úkolem je reagovat nyní, implementovat programy Green New Dealu do systému školství, systému vzdělávání a výchovy ihned. V tomto kontextu zaznělo několik výzev pro spolupráci, výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe. Jde také o to, abychom jako vzdělavaatelé nevytvářeli v dětech strach z blížící se

katastrofy klimatické změny, ale snažili se transformovat společnost a vytvářet naději skrz budování udržitelného způsobu života, a to v lokálním, národním, ale i globálním kontextu, zdůraznit význam toho, jak „být dobrým občanem“, socializovat se, vzdělávat a kvalifikovat, najít způsob, jakým chceme žít s ohledem na potřebu zachrany planety.

Jak žít odpovědně, aniž bychom produkovali znečištění a negativní dopad na krajinu? Jde o těžkou otázku bez zcela jasných odpovědí, která by měla být jedním z hlavních témat pro vzdělávání. Těžké otázky však potřebují více času, ale lidé si většinou vybírají jednoduchou odpověď, která je často špatná. Řešení se skrývá v mnoha oblastech na cestě vpřed. Jde o to přehodnotit osnovy, výuku, školství, budovat kapacity, tedy profesní rozvoj učitelů, semináře pro učitele, současně zohledňovat hlas žáků a studentů, jejich postoje a potřeby k otázce být příkladem na úrovni institucionální (solární panely a střeše státních/veřejných budov) a to současně s ohledem na to, že vzdělávání má sloužit k záchraně planety, ale i ekonomice.

Z hlediska vlastního profesního zapojení si vážím příležitosti proniknout mezi špičky světové úrovně v oblasti EVVO. Setkání s odborníky, jakými jsou Arjen Walls, David Orr nebo Jan Činčera, byla již v úvodu konference velkou inspirací a zdrojem motivace pro další práci.

Mnohé možnosti, které zapadají do kontextu mé práce, vyplývají z podnázvu kongresu „Budování mostů v době klimatické nouze“. V současné době se snažíme budovat kolem našich vzdělávacích programů silnější síť odborníků, chytřejší spolupráci se zaměřením na ochranu přírody, krajiny a její adaptaci na změnu klimatu. Potěšilo mne, že v tomto směřování se shoduje naše úsilí s výzvami a příklady dobré praxe, které na kongresu zazněly, čímž také cítím větší odhodlanost pokračovat v našem úsilí.

K zamyšlení mě vedlo téma evaluace, otázka, jaký dopad má environmentální výchova a její praxe na postoje a chování dětí, studentů, ale i dospělých. Součástí našich programů by mělo být zjišťování, zda účast jedince v programu má dopad na jeho chování, tak aby se snažil zabraňovat vytváření negativní stopy na planetě a současně vyvíjel aktivitu pro obnovu a zlepšení životního prostředí. Aktuálně se ve Skautském institutu zabýváme hodnocením programů jako takových z pohledu oddílových vedoucích, ale nikoli z hlediska posuzování kompetencí dětí. Toto téma jsme s kolegy po WEECu již probrali skrz naši pravidelnou interní koncepční poradou a hodláme s ním dále pracovat.

Lenka Kachlík pracuje pro Skautský institut.

Jana Hrdličková

Když děti učí dospělé

Díky kongresu jsem zjistila, že s nelehkým tématem evaluace vlivu aktivit na postoje zúčastněných se potýkají instituce v různých koutech světa. Snahy zpracovat vědecké studie na toto téma provázejí všude podobná úskalí (například otázky navržené tak, že nejvyšších hodnot dosahuje pokusná i kontrolní skupina). Toto zjištění přináší i motivaci pokračovat v činnosti dál s vědomím, že v této oblasti není žádný snadný recept na úspěch, ale na druhou stranu je tu možnost sdílení v mezinárodním prostředí.

Na konferenčních příspěvcích, ale i během zajímavých hovorů u kávy pro mě bylo poměrně objevné zjišťovat, jak se liší výzvy a aspekty environmentální výchovy v různých částech světa. Například příspěvky z USA vícekrát zmiňovaly třeba problém rasové diskriminace v možnosti přístupu

Foto: Petr Zewlakk Vrabec / WECC

k (nejen) venkovní výuce v přírodě. Ve velkoměstech zase může být pěstování salátu v hydroponii tou nejbližší možností, jak děti kontaktovat aspoň nějakým způsobem s přírodou. Téma mě vedlo k zamyšlení, jaká jsou kulturní a socioekonomická specifika, která formují envirovýchovu u nás.

Velmi zajímavý byl program, připravený účastníky souběžného kongresu mladých,

kteří se tématem ochrany životního prostředí zabývají. Bylo pozoruhodné, jak jejich prezentační dovednosti a schopnost zaujmout publikum předčily mnohé významné řečníky na konferenci WECC. Považuji za důležité zapojovat mladé lidi do procesů řešení environmentálních problémů, ale i do vzdělávání.

Silnou inspirací byl pro mě „Poštolčí den“. V Izraeli už od roku 1996 probíhá každoročně „The Lesser-Kestrel Day“, tedy Poštolčí den pro ochranu poštolky jižní, jejíž populace je v mnoha oblastech areálu výskytu ohrožená a na úbytku.

Akce má za cíl šířit osvětu o ochraně tohoto druhu. Už tradičně jsou do příprav a realizace dne zapojováni žáci pátého ročníku, kteří se stávají průvodci dospělých návštěvníků. Každá skupina dětí má zadané jedno téma o ochraně poštolky (např. úskalí hnízdění), které má za úkol prezentovat veřejnosti. Součástí je i samostatná příprava a vymyšlení způsobu prezentace, což je ponecháno zcela v jejich rukou.

Akce se zakládá hlavně na známém faktu, že nejméně informací si pamatujeme, když je jen slyšíme, a naopak nejvíce jich v nás zůstane, když je někoho sami učíme. Pro ověření efektivity tohoto procesu během Poštolčího dne se děti zúčastnily výzkumu, který zjišťoval jejich emoce a postoje před a po akci. Základní data měla podobu obrázků, rozhovorů a psaného textu, kterými žáci vyjadřovali, co během dne prožívají.

Podle výsledků se časté negativní emoce před začátkem programu přeměnily v průběhu na pozitivní. Pro děti byla prezentace dospělým návštěvníkům velký zážitek.

Získaly při něm větší sebedůvěru a zažily pocit úspěšné týmové spolupráce. Mimo jiné v jejich zpětných vazbách zaznělo, že věří, že je v jejich silách přesvědčit veřejnost, aby začala být v ochraně poštolky jižní aktivní.

Tento ne zcela běžný model akce, kdy se děti stávají průvodci dospělých, má několik rovin od mezigeneračního propojení po efektivní osvětu v celé komunitě. Projekt posiluje široké spektrum důležitých kompetencí, a jak vyplývá z výzkumu, přináší účastníkům nejen pozitivní emoce, ale také silné přesvědčení o vlastním vlivu, které patří k vrcholným metám ekologické výchovy.

Ráda bych podobnou akci, upravenou pro místní podmínky a témata, zrealizovala i ve své organizaci. Princip, že hlavní vzdělavaatelé a průvodci na akci pro veřejnost budou děti (v našem případě členové chovatelského kroužku), je myslím přenositelný do mnoha různých podob, zvláště tam, kde můžeme pracovat se stabilní dětskou skupinou. Ráda bych to tedy vyzkoušela i u nás.

Dále si odnáším drobné nápady a poznatky například o evaluaci dopadu aktivit, povědomí o aplikacích, kde se s dětmi můžeme zapojit do občanské vědy, nebo odhodlání dát ve své praxi více prostoru tvořivé hře a jiným aktivitám, kde děti více rozhodují o své činnosti.

Poštolčí den v Izraeli. Vypuštění zachráněné poštolky v izraelském parku Afek nedaleko Rosh Ha'Ayin. Foto: OHAYON AVI / Government Press Office / Flickr. Licence: CC BY-NC-SA 2.0

Ing. Jana Hrdličková pracuje jako lektorka pro Sdružení SRAZ, z. s.

Šárka Doležalová Křepelková

Field session

Ve čtvrtek 17. března probíhala celý den field session i v prostorách pražské organizace TEREZA, vzdělávací centrum. Její zaměření byly participativní přístupy v environmentálním vzdělávání na školách.

Začali jsme představením TEREZY jako organizace, řada účastníků byla zvědavá přímo na prostor, kde se to všechno odehrává. Ten jsme dali účastníkům možnost prozkoumat během interaktivní hry po obědě, úvodní představení bylo spíše o směřování TEREZY a jejím fungování.

Naším záměrem je formovat environmentální vzdělávání tak, aby školy daly tu možnost a moc mladým změnit společnost směrem k udržitelné a uhlíkově neutrální budoucnosti. Zmíněny byly všechny mezinárodní programy, na kterých se v rámci České republiky podílíme – Ekoškola, Globe, Les

ve škole, Mladí reportéři, Lessons in grass. Nejvíce prostoru v samostatné prezentaci dostala Ekoškola, která je už svou podstatou participativním programem.

Jeho koordinátorka Radka Tyslová na konkrétním příkladu jedné školy v malé české vesnici ukázala, čeho jsou žáci schopni

Řada účastníků byla zvědavá na prostory TEREZY v Haštalské ulici.

dosáhnout, pokud dostanou prostor a podporující vedení. Že si mohou sáhnout na skutečnost, že mohou říct svůj názor, prosadit si jej a změnit tak něco ve svém okolí. A okolí to vidí a dokáže ocenit. Jeden příklad z mnoha

ekoškoly, které díky metodice 7 kroků postupně mění své prostředí školy tak, aby mělo co nejmenší klimatický dopad. Analyzují, tvoří plán, monitorují, vyhodnocují, propojují získané informace s teoretickými fakty a prezentují, k čemu dospěli. Cílem programu Ekoškola v České republice je rozvíjet děti, aby nebyly nástrojem někoho dalšího či rozvíjejících se technologií, ale aktivním hybatelem společnosti i svých vlastních životů.

Němci Thomas Hoffman a Katarina Rončević představili svou publikaci orientovanou na řešení problému. Na analýze, kolik výukových programů se zabývá pouze poukazováním na nějaký environmentální problém místo nabízením vhodného řešení (a vězte, že je jich stále většina), ukázali, jak důležité je vnášet do vzdělávání koncept zaměřený na jeho řešení.

Boglárka Szűcs vnesla téma spolupráce environmentálně vzdělávacích NGO a křesťanských komunit, které u nich v Maďarsku fungují. Následovala prezentace dvou mladých členek jejich NGO organizace, Kariny Barthy a Eszter Saly, které představovaly svou vlastní praxi. Obě prezentace ukázaly, že na základě stejných hodnot je možné spolupracovat a v rámci malých lokalit vnášet do této společnosti důležitá témata a programy. Vše většinou probíhá i díky mladým, kteří vytvářejí programy pro širší komunitu dětí a vzdělávají se tak navzájem.

Panovała příjemná, rodinná atmosféra.

Johanna Michenthaler a Katarina Salzmann-Schojer představili model rakouského vzdělávání zaměřeného na lokální potraviny. Vše je modulární a založené na principu zelené pedagogiky.

Jedinou online účastnicí byla Cecilia Scorza-Lesch, která nás přenesla do vědecké oblasti. Díky badatelskému kufříku jsme si mohli (zatím jen vizuálně) prozkoumat různé souvislosti klimatické změny a s ní spojené zákonitosti rovnou ověřit praktickým měřením.

Celý den se nesl v duchu příjemné rodinné atmosféry, účastníci oceňovali lidský přístup a možnost blíže se lidsky potkat, k čemuž přispěla i interaktivní hra mezi účastníky a zkoumání prostoru tereziho domečku.

Bylo více prostoru pro otázky, diskuzi nad tím, co nás zajímalo, a zamyšlení se, jak to funguje s participací u nás a jak bychom to mohli podpořit.

Troufám si tvrdit, že field session byla příjemnou ukázkou praktického přístupu po třech dnech nabitých konferenčními příspěvky, vzdělávacími principy a výměnou názorů a myšlenek.

Mgr. et Mgr. Šárka Doležalová Křepelková
pracuje v TEREZA jako metodička projektu
Učíme se venku.

Lucie Šnajdrová

Myslet na strom

Letošní ročník Světového kongresu environmentální výchovy (WEEC) s podtitulem „Building Bridges in Times of Climate Urgency“ přivedl v jeden čas na jedno místo přes 550 odborníků na environmentální výchovu z přibližně 50 zemí světa. Část účastníků se ke kongresu připojila online, většina však dorazila osobně do Kongresového centra Praha, kde se tak střetl svět biologů, filozofů, pedagogů a mnohých dalších specialistů ve svém oboru, kteří se snažili společně najít cestu pro budoucnost environmentálního vzdělávání.

Byl mezi nimi i Sean Blenkinsop, profesor pedagogiky na Univerzitě Simona Frasera. Informace, která vám o něm utkví v hlavě, je ta, že za posledních 15 let se Sean Blenkinsop zapojil do chodu tří veřejných základních škol, z nichž jedna nedisponuje žádnou budovou a její žáci tráví veškerý čas venku. Pro

Foto: Petr Zewlakk Vrabec / WEEC

většinu pedagogických pracovníků je to věc naprosto nepředstavitelná.

Sean Blenkinsop zahájil panelovou diskuzi na téma „Building Bridges Through Purposeful Engagement With Epistemological Diversity“, tedy dosti neobvykle. Zatímco přededové panelové diskuze Robbie Nicol a Peter Higgins z Edinburské univerzity nastínilo jako předmět diskuze zamyšlení nad nově vzniklou třetí dimenzí prostoru pro vzdělávání, která zahrnuje nejen vnitřní prostory budov, jako jsou třídy, laboratoře a posluchárny,

venkovní prostory, jako jsou zahrady, parky, lesy a venkovní učebny, ale také online prostor, se kterým jsme se všichni v uplynulých dvou letech snažili naučit efektivně pracovat a který, jak známo, může být pro environmentální vzdělávání jak velkým přínosem, tak i hrozbou, Sean Blenkinsop nadnesl myšlenku, že v oblasti environmentálního vzdělávání nemusí jít vždy nutně o to „kde“, ale zajímají ho především otázky „jak“, „proč“ a „s kým“. Nastínil také možnou roli lektora

EVVO jako osoby, která má schopnost ovlivňovat právě epistemické rozdíly mezi jednotlivými prostory a dimenzemi pro vzdělávání.

Co ale utkvělo v mysli snad všem přítomným, bylo následné zapojení publika, neb jak řekl Sean Blenkinsop (a jistě také mnozí před ním), pamatujeme si to, co se naučíme praxí. Účastníci kongresu dostali zdánlivě jednoduchý úkol: myslet na strom. Na strom, který je v jejich životě zaujal, ovlivnil, který má v jejich životě významné místo. A následně si najít partnera v sále a dvě minuty mu o „svém stromu“ vyprávět.

Někteří z přítomných se během okamžiku pustili do vyprávění, byť nechápali význam úkolu. Mnozí se však začali nervózně rozhlížet a potit a hlavou se jim hnaly myšlenky: „Vyprávět o stromě? O jakém? Co mám říct? Co když budu vypadat divně?“

Nakonec i mě oslovila jedna z účastnic a začala dvouminutové vyprávění o jabloni na zahradě její babičky. Překvapivě toho bylo mnoho k vyprávění a mně se ulevilo, že nemusím začínat já. Dvě minuty ale uběhly tak rychle, že jsem se ani nenadála, a najednou to bylo na mně. Nejdříve nesměle, poté jistěji jsem se pustila do vyprávění o „svém stromě“, který mi z ničeho nic vytanul na mysli, když jsem poslouchala cizí příběh. Byly

z toho příjemné čtyři minuty sdílení a nebylo to ani divné, ani trapné.

Myslete na stromy.

Foto: keppet / Flickr. Licence: CC BY-NC-ND 2.0

A člověka jen napadne: Proč by to vlastně mělo být divné? Jsme i my – lektori EVVO – již natolik ovlivnění kulturními zvyklostmi, že mluvit dvě minuty o stromě je něco mimo naši komfortní zónu?

Teprve přímé setkání s normativní strukturou naší kultury bylo pro většinu zúčastněných jakýmsi probuzením a uvědoměním si toho, jaké normy respektujeme a spolutvoříme, aniž bychom si toho byli vlastně vědomi.

A to i v případě, že je to proti naším cílům a přesvědčením. Toto uvědomění považuji za nejsilnější moment kongresu a mám za to, že stejné uvědomění je podmínkou kvalitního ho environmentálního vzdělávání.

Ing. Lucie Šnajdrová je vedoucí vzdělávacího a programového oddělení ZOO Praha.

Jan Moravec

Hostivařský lesopark

Hostivařský lesopark je dost možná jediným územím v Praze, které se skutečně může honosit označením lesopark. Ne les s parkovými prvky, jako jsou altány a lavičky, ale rozsáhlá komponovaná krajina kdesi na pomezí lesu a parku. Čistě lesní plochy střídají pásy luk se soliterními stromy, a byť jsou tu většinou použity domácí dřeviny, sestaveno je vše tak nápaditě, že zejména z jara či na podzim některé partie doslova hýří barvami. Vše je protkáno hustou sítí cest a samozřejmě nechybí různá odpočívadla, hřiště a další prvky.

Lesopark se rozkládá po obou stranách údolí Botiče, v těchto místech vzedmutého Hostivařského přehrady, mezi Hostivaří, Horními Měcholupy, Petrovicemi a Jižním Městem. Pro pravobřežní část se též užívá pojmenování

Varta či Kozinec, pro levobřežní občas Lesopark Háje (byť leží také na katastru Hostivaře). Lesopark má oficiálně 195 hektarů, ale když k tomu přičteme i vlastní přehradu s koupalištěm a „neparkové“ plochy při jejím levém břehu, což vše dohromady tvoří jeden „zelenomodrý“ celek, jsme na nějakých

Levobřežní části lesoparku, neboli Lesopark Háje.

250 hektarech. Slušná plocha pro rekreaci i přírodu. Lesopark tvoří jádro přírodního parku Hostivař-Záběhlce.

Podíváme-li se na mapy z 19. století, uvidíme úplně jinou krajinu. Botič se vine údolím s jedinou samotou, Mouchovým mlýnem, a všude kolem pole a louky. Na celém území dnešního lesoparku nebyl v té době jediný

Podzim na břehu Hostivařské nádrže.

lesík. V první polovině 20. století se zde objevují protierozní výsadby na svazích nad pravým břehem Botiče, tvořené převážně akátem, jak bylo v té době zvykem (dodnes jsou zde jejich zbytky patrné). Lesopark byl vysázen v letech 1959–61 jako rekreační zázemí v té době již projektovaných přilehlých sídlišť. Menší dosadby probíhaly až do 80. let 20. století.

Na východní straně hradiště Šance je patrný val.

Akutně v ohrožení je však plocha jižně od přehrady (mimo oficiální území lesoparku, avšak v zeleni s ním bezprostředně související), kde je projektován a prosazován rozlehlý lázeňský areál.

Žlutásek čilimníkový.

V 70. letech vznikl v levobřežní části lesoparku jeden z prvních tzv. areálů zdraví v Praze. Areály zdraví byly jakési přírodní sportoviště, volně v krajině umístěné – vesměs dřevěné – tělocvičné nářadí, jako různé kladiny, hrazdy, překážky k přeskakování a podobně. Něco, co nám dneska připadá jako naprosto běžná věc, neb parky i příměstské lesy jsou plné nejrůznějšího tělocvičného náčiní pro nejrůznější věkové kategorie, bylo tehdy dosti převratnou novinkou. Koncept areálů zdraví

se posléze rozšířil po celé Praze a byl přímým předchůdcem mnohých dodnes existujících hřišť.

Ve stejné době jako lesopark, tedy na přelomu 50. a 60. let minulého století, byla postavena i Hostivařská přehrada, v současné

Část rekreačního areálu na levém břehu přehrady.

Ve vážném ohrožení byl lesopark v 90. letech, kdy se potomci hostivařských a měcholupských sedláků začali v restitucích hlásit o své pozemky, na nichž lesopark bez jejich souhlasu (jak jinak taky v těch dobách) vznikl. Naštěstí se podařilo městu situaci ustát, část pozemků odkoupit a se zbývajících vlastníků se domluvit. Dnes zde územní plán jiné než současné využití pozemků nepřipouští.

době největší vodní plocha v Praze. Plány na ni jsou však mnohem starší. V archivu lze nalézt projekt z počátku 20. století, na kterém vidíme zděnou stavbu s cimbuřím, podobnou, jako jsou některé přehrady v podhůří Jizerských hor.

O půlstoletí později samozřejmě byla postavena již jen prostá sypaná hráz bez

jakýchkoli ozdob. Oficiálním důvodem stavby byla protipovodňová ochrana, od počátku je však nádrž využívána především k rekreaci. V 60. a 70. letech dokonce jezdila z Hostivaře přímo až k přehradě autobusová linka,

Výhled na přehradní nádrž z Kozince.

na přehradě existovala nějakou dobu i lodní doprava, zajišťovaná motorovým katamaránem.

Dnes jsou rekreační aktivity soustředěny na levém břehu, kde je koupaliště a nudistická pláž; na pravém břehu je pouze dřevěné volně přístupné odpočinkové molo. V současné době se na přehradě buduje nový bezpečnostní přeliv, proto jsou vlastní přehradní hráz i její bezprostřední okolí pro veřejnost

uzavřeny a přehradní nádrž má velmi sníženou hladinu vody.

Co lze v Hostivařském lesoparku ještě vidět? Z historického hlediska rozhodně pozůstat-

Křemencová Hostivařská skalka.

ky hradiště Šance. Nacházejí se na náhorní plošině severovýchodně od přehradní hráze a dobrý pozorovatel tu najde stále ještě poměrně rozsáhlé úseky valů, v některých místech až přes metr vysokých, jinde vytvářející spíše terénní terasy.

Pokud by potřeboval nápovědu, zhruba prostřed areálu najde pod přístřeškem plastický model hradiště a na informačních panelech v okolí minimálně dva různé plány.

Místo v dominantní poloze nad údolím Botiče bylo osídleno již v pozdní době kamenné a později i v době bronzové, hradiště zde však vzniklo až v polovině 6. století před naším letopočtem, v době železné, v období na-

Najdete tu i divoký chmel.

zývaném v odborné literatuře halštát. Hradiště bylo centrem rozsáhlého osídlení, které v té době v okolí existovalo a jehož stopy se při stavebních pracích nejen v Hostivaři dodnes nacházejí.

Hradiště zaniklo – pravděpodobně požárem – počátkem 4. století před naším letopočtem. Znovu zde existovala nějaká osada, již neopevňovaná (respektive možná využívající dochované staré valy), v 8. až 10. století;

Racek chechtavý na Hostivařské přehradě.

desek ve svahu severně od přehradní hráze, nad cyklostezkou do Hostivaře. Nazývána je Hostivařská skalka či Hostivařský boulder a je na ní vytyčeno dokonce několik horolezeckých cest. K pozorování je zde zajímavý mikoreliéf. Dále proti proudu pak lze nad „promenádní cestou“ (červeně značená turi-

Bílí daňci v hostivařském zookoutku.

historikové se dodnes neshodují, zda šlo o původní Hostivař, která se později přesunula dolů do údolí, či o nějakou jinou osadu, jejíž jméno dnes již neznáme.

Z přírodovědného hlediska stojí za pozornost jednak mokřady v nejvýchodnější části zátopy Hostivařské nádrže, jednak několik skalek. Z nich nejpozoruhodnější je mohutný výchoz svisle postavených křemencových

stická stezka) objevit několik výchozů břidlic; velmi pěkný je například při rozcestí jihovýchodně od dřevěného mola.

Zejména děti potěší zookoutek u hájovny, nacházející se na jihozápadním okraji lesoparku, na konci ulice K Obecním Hájovnám. Zdejší zookoutek má dlouhou tradici – otevřen byl již v roce 1970 a je tak vůbec nejstarší v Praze. Jeho současná podoba, nazývaná Divoká

zahrada, je z roku 2016. Vidět tu můžeme muflony, bílé daňky a něco vodního ptactva (kachny, labutě, husy labutí). Zookoutek je na noc uzavírán, částečně je však do výběhů vidět i z okolující cesty.

Lesoparkem prochází hned tři naučné stezky. V celé délce podél vody, s odbočkou na hradiště, je to nejstarší pražská naučná stezka, vybudovaná Českým svazem ochránců přírody v roce 1980 a do současné podoby upravena roku 2008 – Naučná stezka „Povodím Botiče“. Kromě toho sem vstupují dvě převážně historickovlastivědné stezky, zřízené městskou částí Praha 15 – od západu Stezka historií Hostivaře (2010) a od východu Stezka historií Horních Měcholup (2014). První z nich je však značena bídně, druhá vůbec, takže jde spíše o v prostoru volně umístěné (obsahově velmi zajímavé) informační panely.

Hlavní cestní síť v lesoparku je bohužel asfaltovaná, krom ní je zde však i řada dalších cestiček a pěšin, takže svoji trasu si zde najde cyklista, rodič s kočárkem, turista i děti. Pokud se občas vydaří zima a napadne i v Praze větší množství sněhu, je Hostivařský lesopark díky své rozloze a členitosti též oblíbeným místem běžkařů.

Ing. Jan Moravec je pracovník Českého svazu ochránců přírody.

Planeta Praha

Film Planeta Praha nabízí seznámení se s „obyvateli“ Prahy, které lidé doposud přehlíželi, a zároveň představuje více než padesát živočišných a rostlinných druhů. To vše celkem dva roky sledovali filmaři v rušné metropoli často na dohled památek v „pražské divočině“.

Před očima diváků na plátně doslova ožívá Petřín, břehy Vltavy, Karlův most, park Stromovka, ale třeba i Smíchovské nádraží. Praha je tu tak zachycena jako místo s unikátním různorodým prostředím, kde se živočišné a rostlinné druhy perou o své místo na slunci. Planeta Praha vstoupí do kin 4. srpna a v souvislosti s premiérou filmu vyjde i stejnojmenná kniha. Komentář k filmu namluvil herec Jiří Macháček.

Za snímkem stojí režisér Jan Hošek, producent Radim Procházka a deset kameramanů v čele s Jiřím Petrem. „Film Planeta Praha krásně ukazuje, že příroda je všude kolem nás, přestože ji přehlízíme. Líbí se mi na něm, že nenásilně nabízí ojedinělý pohled na to, jak koexistuje příroda s městskou urbanizací, zvířata a rostliny si ve městě snaží najít svoje

místo a my lidé si toho ani moc nevšímáme. Přitom je to velmi dobrodružný příběh,“ říká Jiří Macháček. A zároveň přiznává, že si vždy přál film o přírodě namluvit a že si nyní pozorněji všímá zvířat v hlavním městě.

Stejně jako předchozí dokument Planeta Česko, je Planeta Praha určena pro diváky v každém věku a celým rodinám. Výpravu do pražské divočiny začal tým filmařů točit už během pandemie, naskytla se jim tak mimo jiné jedinečná příležitost natočit záběry lidu prázdné Prahy.

„Casting“ na hlavní hrdiny a vedlejší role tentokrát vyhráli kos černý, muflon evropský, slípka zelenonohá, plch velký, roháč obecný a volavka popelavá. Hlavní hrdinové museli podle tvůrců splnit celou řadu podmínek, předností bylo mimo jiné jejich atraktivní chování, zajímavý vzhled, ale také druhová rozmanitost.

Prostřednictvím nejmodernějších technologií celovečerní dokument divákům ukáže kromě dalších zvířat a rostlin třeba i exotickou houbu s rudými chapadly květnatec Archerův. Díky tomu, že filmaři natáčeli postupně ve všech ročních obdobích, podařilo se jim zachytit celý životní cyklus zvířat. Pro natáčení bylo použito celkem deset různých typů záznamových zařízení včetně termokamer či infrakamer.

„Natáčení se zvířaty je vždycky obtížné. Třeba otrokářští mravenci – hemží se pod nohama chodců na sídlišti, ale natočit opravdu dobře jejich loupeživý nájezd se podařilo až po více než týdnu práce tří kameramanů,“ říká režisér Jan Hošek.

Nebo mufloni v Thomayerově nemocnici: jsou to velká zvířata, každý si je může natočit třeba na telefon. „Ale zaznamenat jejich porodu představovalo řadu dní čekání,“ vzpomíná Hošek.

„Snad nejchutnější bonbonek nám připravily straky, které doslova v přímém přenosu během natáčení vyvinuly docela nový způsob chování, který je jedinečný i ve světovém měřítku. Víc ale nebudu prozrazovat...,“ říká tajemně režisér Jan Hošek.

Klára Bobková
Foto: Kuli Film

Dny stromů 2022 v Praze

Hlavní město Praha v úzké spolupráci s pracovištěm Ekologické výchovy Lesů hl. m. Prahy pro školy a veřejnost organizuje opět Dny stromů. Celá akce k oslavě mezinárodního dne stromů je v režii Střediska Ekologické výchovy Lesů hl. m. Prahy. Na celý měsíc jsou připraveny vycházky do pražské zeleně a tematické exkurze.

Můžete si tak užít komentované vycházky ve Stromovce, v Petřínských sadech nebo exkurzi do zookoutku v Chuchelském lese a do Medáry Lesů HMP. Speciálně pro školní třídy jsou pak připraveny zajímavé programy a workshopy, na které se mohou objednat na libovolný zářijový termín.

Hlavní akce pro školy a veřejnost k letošním Dnům stromů je naplánovaná na středu 14. září. U Velkého altánu v Kunratickém lese bude na příchozí od 9 do 18 hodin připraven celodenní program o stromech, lese a jeho obyvatelích. Na účastníky budou čekat stanoviště o lesním prostředí, o lesních živočiších a rostlinách.

Kromě toho bude příležitost setkat se také se zvířecími pacienty ze Záchrané stanice hl. m. Prahy pro volně žijící živočichy, s živým netopýrem či s dravci, které lze rovněž pozorovat v pražské přírodě. Zájemci mohou nahlédnout do včelího úlu, pozorovat dřevsochaře při práci, vyzkoušet si pomůcky pro práci arboristů a mnoho dalšího.

Školy se mohou objednat na vycházku, exkurzi či program na jakýkoli termín v průběhu září 2022, a to na telefonním čísle 775 018 630 nebo na e-mailu sev@lesy-praha.cz.

Veškeré nabízené aktivity jsou pro školy i veřejnost zdarma.

Více podrobností a také kompletní nabídku aktivit ke Dnům stromů v Praze 2022 pro školy i pro veřejnost najdete na webu Lesů HMP: bit.ly/dny_stromu_v_praze_2022, a také na facebookové stránce Lesů HMP.

Věříme, že si letošní oslavu stromů náležitě užijete!

Petr Holý

13. ročník konference o ekovýchově v Praze proběhne 20. října 2022

13. konference EVVO

realizovaná v rámci projektu EVVO

www.konferenceewopraha.cz

Tématem celodenní konference bude vzdělávání a výchova ke kritickému myšlení v oblasti environmentálního vzdělávání. Konference je určena pro pedagogy škol, lektory EVVO, ekoporadce a všechny, které zajímá ekovýchova a rozvoj kritického myšlení.

V rámci prvního dopoledního přednáškového bloku se můžete těšit na témata klimatického vzdělávání, kritického myšlení a odhalování dezinformací. V druhém dopoledním bloku pak na témata cirkulární ekonomie ve vzdělávání a inovace z pohledu občanské odpovědnosti.

V odpoledním bloku workshopů se můžete těšit například na tematické pracovní okruhy z oblasti ochrany klimatu, vědecké gramotnosti a environmentálních her pro děti a žáky základních škol.

Na celodenní konferenci se budou tradičně prezentovat také různé organizace, které realizují pestré programy a aktivity environmentálního vzdělávání v Praze a okolí.

Foto: Zuzana Havlíková / Foto Havlín

Své zástupce zde bude mít například ZOO Praha, Botanická zahrada hl. m. Prahy, Národní muzeum, Česká společnost pro ochranu netopýrů, Mladí ochránci přírody a mnoho dalších.

Program je nabitý mnoha aktivitami a inspirativními prezentacemi, neváhejte a přijďte se na podzimní pražskou konferenci podívat. Nebude chybět ani prostor pro osobní setkání a diskuse v podobě coffee-breaků a oběda.

Konferenci bude možné sledovat i online. Záznam bude streamován a poté uložen k pozdějšímu zhlédnutí příspěvků.

Konference proběhne ve čtvrtek 20. října 2022 od 8.00 do 17.15 hodin v prostorách hotelu Artemis v Karlíně. Hotel je bezbariérový a v rámci konferencí i vyzkoušený, konaly se zde předešlé krajské konference EVVO v letech 2019 a 2020.

Lukáš Tůma a Petr Holý

Poskytování informací o životním prostředí v Praze

portalzp.praha.eu, portalzp.praha.eu/rocnkyzp, portalzp.praha.eu/rychleinformace,
geoportal.praha.cz/cs/atlas-zivotniho-prostredi, portalzp.praha.eu/infomaterialy

Posledním finalizovaným a distribuovaným výstupem v řadě ročenek „Praha životní prostředí“ je vydání za rok 2019, aktuálně probíhá příprava vydání 2020 a 2021. Vydání zahrnuje vždy komplet materiálů v tištěné a elektronické podobě, tedy tištěnou a elektronickou verzi souhrnné brožury (také v angl. mutaci), mapové přílohy a dále podrobnou elektronickou verzi (sadu kapitol k jednotlivým tématům).

Zejména školám, NNO a informačním centřům jsou určeny tematické mapy (Nakládání s odpady, Ochrana přírody a krajiny, Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta v Praze – místa realizace). Vydání map 2021–22 můžete získat v tištěné podobě (formát A1) nebo si je stáhnout v podobě elektronické (včetně podrobnější A0 verze).

V rámci série výstupů „Rychlé informace o ŽP v Praze“ je coby nejnovější k dispozici vydání 1/2022 (od pol. června), které obsahuje aktuální informace k naplňování Klimatického

plánu hl. m. Prahy a vybrané informace o vývoji ŽP v Praze v roce 2021.

V rámci Portálu ŽP doporučujeme mj. množství informačních a jiných materiálů v elektronické verzi pro veřejnost a zejména školy a rodiče s dětmi na adrese portalzp.praha.eu/evvoonline, nově také v cizojazyčné podobě. Najdete zde také průběžně doplňovanou sadu online přednášek k problematice EVVO se zaměřením na učitele EVVO a studenty pedagogických oborů.

V Praze za přírodou a NE! v přírodě

portalzp.praha.eu/zaprirodou,
portalzp.praha.eu/NEvpriode,
portalzp.praha.eu/infomaterialy

Informace jsou veřejnosti k dispozici jak v podobě tištěných informačních materiálů a publikací, tak i na internetových stránkách města. Pro podzimní sezonu jsou k dispozici jak nové, tak i aktualizované informační materiály, některé také nově v cizojazyčné podobě.

Distribuční místa:

- » Informační centrum MHMP, Mariánské nám. 2, Praha 1;
- » Vstupní hala MHMP (naproti recepci) a prostory OCP MHMP (4. patro), Jungmannova 29;
- » Turistické informační centrum PIS - PCT, Rytiřská 12, Praha 1;
- » vybraná infocentra městských částí v Praze.

CO SE DĚJE V...

Komiksová soutěž

I letos mají žáci a žákyně základních a středních škol i jednotlivci možnost promluvit ke světu bublinou prostřednictvím Komiksové soutěže ADRA. Ta v pondělí 12. září vstoupí už do svého sedmého ročníku. Stejně jako v minulých ročnících i letos její tematické kategorie vycházejí z Cílů udržitelného rozvoje, reagují na svět kolem nás, zabývají se chudobou, nerovností mezi lidmi nebo znečištěním životního prostředí.

Inspiraci se meze nekladou a zpracování globálních témat může každý uchopit po svém. O mimořádném zájmu svědčí i rekordní počet 357 soutěžních komiksů, které k nám v loňském ročníku dorazily. Pro ocenění byly připraveny nejen komiksové ceny, ale také komiksový Summer Camp v Portugalsku.

Vítězná díla byla vystavena v Národní technické knihovně a Kavárně Bílá vrána. Některá z nich byla hravá, jiná velmi temná. Všechna spojovala touha vyjádřit se a prostřednictvím komiksového příběhu reagovat na aktuální problémy naší doby.

Věříme, že i letos bude zájem velký. Těšíme se na to, co mladé komiksové tvůrce pálí, baví a ovlivňuje. Poslední soutěžní díla přijímáme až do 31. října 2022.

Komiks bez hranic: česko-ukrajinská komiksová soutěž

Vyhodnocování soutěžních děl Komiksové soutěže ADRA bývá vždy emotivní. V rámci

mimořádného kola Komiks bez hranic: česko-ukrajinská komiksová soutěž bylo hodnocení obzvláště náročné. Během května a června mohli žáci prvního nebo druhého stupně základních škol soutěžit ve dvou kategoriích: Spolužák z Ukrajiny a Pomoc a partnerství, válka na Ukrajině. Soutěž promlouvala v českém i ukrajinském jazyce.

Jak se ve vzdělávání věnovat globálním tématům?

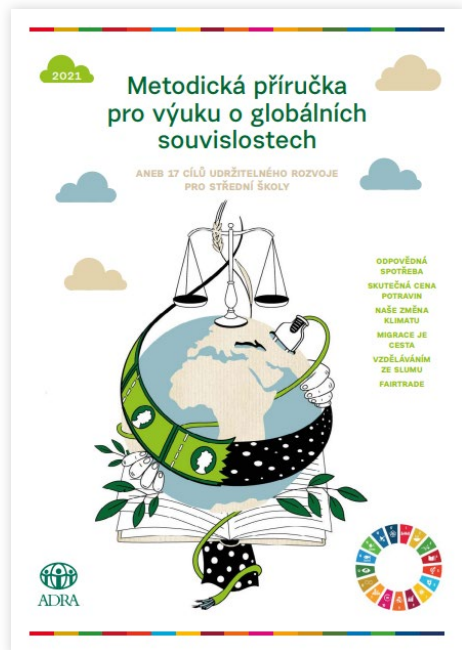
Chcete vašim žákům, žačkám, studentkám, studentům, ale i dětem v mateřské škole srozumitelně přiblížit složitá globální témata? Motivovat je ke kritickému zamyšlení nad současnými problémy našeho světa a k pochopení souvislostí mezi nimi? Hledáte přehledné, ověřené i zábavné podklady pro výuku?

Vytvořili jsme pro vás, učitele mateřských, základních a středních škol ucelené metodické materiály zaměřené na globální rozvojové vzdělávání. Lekce jsou šité na míru různým věkovým kategoriím a kromě faktických informací obsahují hry, aktivity, videa a další tipy a triky, jak témata globálního vzdělávání začlenit do výuky.

Připravené jsou materiály pro všechny stupně škol, kromě 1. stupně základní školy, které v tuto chvíli dokončujeme. Zdarma si je jako

celek nebo po jednotlivých tematických lekcích můžete stáhnout na webu adra.cz/jak-pomahame/vzdelavani/vzdelavani-v-cesku/pro-vyucujici/.

Petra Svatková

AGENTURA KONIKLEC

Odolné sousedství

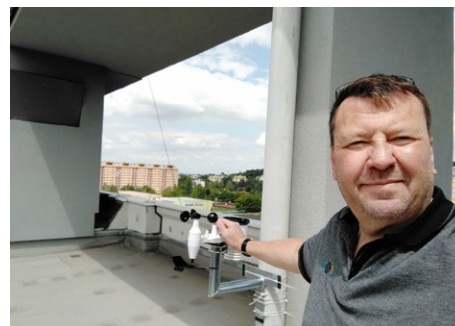
Odolné sousedství je takové místo ve městě či vesnici, kde klimatická změna nemusí obyvatele ohrožovat v takové míře, jako tomu obecně v sídlech je a bude. Odolné sousedství je malým světem, kde se domy nemusí přehřívát a lidé v nich netrápí nezdravé vnitřní prostředí. V okolí domů je příjemné mikroklima, stín a kvalitní vzduch. Takové místo můžeme vytvořit, když lépe pochopíme, jak toto mikroměřítko ve městě funguje.

Projekt Agentury Koniklec je součástí dlouhodobé služby nazvané #KlimaNaDoma. Jejím cílem je pozorovat a vyhodnocovat chování našich obydlí v době změny klimatu, a to jak z hlediska přehřívání, tak z hlediska nároků na spotřebu energií. Především však usilujeme o vzdělávání jednotlivců, rodin a malých společenství v adaptaci domů na změnu klimatu i snižování jejich uhlíkové stopy.

Projekt Odolné sousedství je zaměřen hlavně na paneláková sídliště. Chceme využít specifického postavení společenství vlastníků a propojit je s vlastníky a správci okolních pozemků. Letos v létě jsme k našim již existujícím objektům pozorování přidali panelový bytový dům v Jablonci nad Nisou,

velký panelák v pražských Kobylisích. Brzy snad přibude i sídliště Homolka. Povedlo se nám získat nové senzory, lepší meteostanice a další vybavení, které nám umožní naše „pokusné objekty“ lépe prozkoumat v letních vedrech. Do této práce jsou aktivně zapojeni obyvatelé vybraných budov a projekt se tak blíží takzvané „občanské vědě“.

Na příkladech, které tak získáme, můžeme vzdělávat všechny obyvatele a vlastníky hlavně pražských domů v adaptaci na změnu klimatu a chceme pomoci i přímo tam, kde měříme. Používáme důkazy z vlastních dlouhodobých měření na různých domech, jak na nás působí klima budov a okolí a jak můžeme toto působení ovlivnit. Chceme také učit ostatní ekoporadce, jak radit v této

Mirek Lupač ukazuje na čidlo meteorologické stanice na střeše panelového domu na Praze 8.

oblasti. Projekt zvyšuje kompetence vlastníků a investorů a vytváří prostor pro řadu mikroprojektů v oblasti adaptace bytových domů.

Instalace měřicích zařízení ve velkém panelovém domě v ulici Hrubého v Kobylisích proběhla 15. 7. 2022. Pohyb na střeše 11patrového paneláku je sám o sobě zážitkem. Okolní zeleň skýtá velkou příležitost a jsme zvědaví, v jakém stavu ji najdeme na podzim. V samotném bytě v 9. patře jsme nainstalovali unikátní pár senzorů, který umožní zkoumat, jak v čase postupuje prohřívání panelákových stěn.

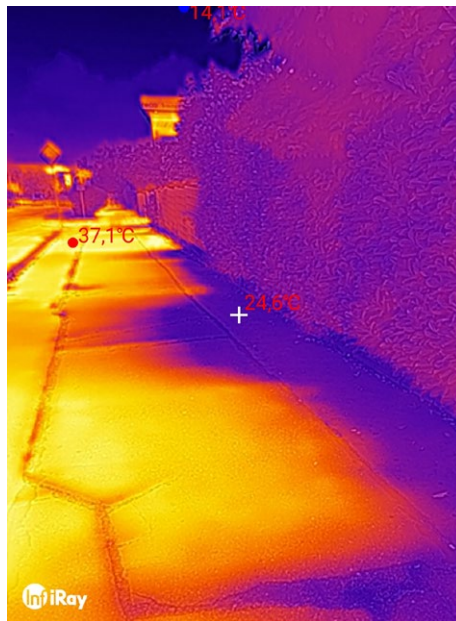
Neméně důležitý je charakter povrchů v okolí domů. Zkoumáme zde půdní vláhu,

Srovnání nevhodně a vhodně udržovaného trávníku v době letního vedra. Tyto trávníky jsou od sebe vzdálené jen několik desítek metrů.

povrchovou teplotu, propustnost a stav zeleně. Používáme vlastní dronové záběry k analýze povrchů.

U všech objektů sledujeme vývoj teploty povrchů v důsledku nízké seče zelených ploch v nevhodném období nebo vliv zeleně na zmírňování letních veder.

I zdánlivě nepatrný kousek zeleně může znatelně bránit ohřívání ulice.

Již po krátké době měření zaznamenáváme rekordy:

- » Teplotní rekord venkovní teploty byl 5. srpna ve 14.00 a dosáhl 37 °C, ve sledovaném bytě jsme naměřili teplotu 33 °C. Tato teplota se už blíží hranici, kdy v závislosti na vlhkosti vzduchu ztrácí lidské tělo schopnost termoregulace.
- » Intenzita slunečního záření dosáhla ve slunných dnech až 937 W/m².

Všechny hodnoty můžeme sledovat online v našem #KlimaCloudu. Sem je připojena i nová meteostanice: klimanadoma.cz/praha8.

Speciální fasádní senzory vysílají pravidelné datové balíčky pomocí sítě LoRa. Z ní se nám zobrazují hodnoty také on-line.

Projektem Odolné sousedství expandujeme s našimi klimatickými experimenty mimo Prahu.

Panelák v Jablonci ve Mšenské ulici se sice nachází přímo u přehrady, ale v létě se jižní fasáda a s ní i podstřešní byt silně přehřívají. Zde jsme naše zařízení instalovali 11. 7. Jedná se o nezateplený dům před rekonstrukcí. Budeme tedy mít cenná data před a po rekonstrukci.

Čidlo meteostanice na střeše domu v Jablonci nad Nisou.

Co chceme?

- » Na starších i nových příkladech ukázat, že letní tepelná stabilita našich obydlí je osudově narušena dopady změny klimatu,
- » podpořit vlastníky a správce bytových domů v adaptaci budov na tuto změnu,
- » podpořit adaptaci sídel „zdola“ z úrovně jednotlivých domů, případně bytů,
- » zapojit do řešení vlastníky okolních pozemků, tedy hlavně obce, a naučit důležité aktéry vzájemné komunikaci.

V projektu hledáme způsob vhodného poradenství pro vlastníky (panelových) bytových domů (v ČR téměř 2,7 milionu obyvatel) a okolních pozemků v provádění opatření na zmírňování změny klimatu a adaptace na tuto změnu.

Pro více informací nebo v případě zájmu o zapojení do projektu #KlimaNaDoma a Odolné sousedství nás kontaktujte na e-mailu agenta@koniklec.cz.

Hlavní stránka projektu a souvisejících služeb je www.klimanadoma.cz.

David Kunssberger

Také zde jsme již zaznamenali rekordy:

- » Teplotní rekord venkovní teploty byl 5. srpna ve 14.00 a dosáhl téměř 36 °C, ve sledovaném bytě pak teploty přes 30 °C.
- » Intenzita slunečního záření dosáhla ve slunných dnech až 1077 W/m².

Data z jablonecké meteostanice je možné také sledovat on-line: <https://www.klimanadoma.cz/jablonec>.

Udržitelné domácí hospodaření s potravinami

Navazujeme na předchozí úspěšné projekty zaměřené na šetrnou a udržitelnou spotřebu domácností. Tentokrát se ale nevěnujeme šetrnému nakupování, ale tomu, jak s nakoupenými produkty co nejšetrněji nakládat.

Pro poradenskou kampaň #jednodusesetřně jsme si z rychloobrátkového zboží vybrali právě potraviny. Ty nakupují domácnosti nejčastěji a v poslední době také pociťují citelný nárůst jejich cen. Nechceme však pouze radit, jak ušetřit peníze – každé naše sousedství má významný dopad na životní prostředí. I na to se v kampani zaměřujeme.

V kampani radíme, jak s nakoupenými potravinami nakládat a jak je uchovávat, aby se náhodou nezkazily. Na praktických příkladech z reálných domácností ukazujeme, že řadu nakupovaných výrobků je možné velmi snadno vyrobit doma. Zaměřujeme se i na zdroje jídla v okolí obydlí. Řada lidí si totiž neuvědomuje, že se v bezprostřední blízkosti jejich domovů mohou nacházet suroviny, které je možné využít.

U každého námětu důsledně vyčísľujeme přínosy jak pro přírodu, tak pro peněženku a rozhodně nezastíráme, že s uskutečněním některých nápadů jsou spojeny určité

náklady – ať již finanční, nebo zprostředkovatě třeba náklady na energie a vodu.

Hlavní stránku kampaně, která běží od léta 2022 a budete se s ní setkávat nejméně až do konce roku 2023, najdete na www.poradme.se/potraviny. Jednotlivé náměty pak hledejte na našem instagramu [instagram.com/agenturakoniklek](https://www.instagram.com/agenturakoniklek).

Budeme moc rádi za zaslání dalších vašich nápadů, o které se rádi podělíme i s ostatními. Vaše vlastní nápady uvítáme na mailu info@koniklek.cz.

Rajčatový protlak (passata)
Perfektní polotovar pro domácí vaření – kousky lžičky uchované na zimu.
Nemůžete nadlouho rajčat shodit.

Záchrana přežalých rajčat

Společně energie 0,4x (1 kWh) 21 Kč
Společně voda 1 Kč
Společně odpad 5 799 Kč/17
Společně s energií 25 Kč
Společně s energií 102 - 1 hod
Společně s energií 21 Kč

Novinky a podrobnosti najdete na www.poradme.se/potraviny

David Kunssberger

Balíme kufry! A po škole je bereme do přírody

Program CCBC do škol jsme na stránkách Pražské EVVolute již představovali. Seznámili jsme vás s naší online knihovnou, kde najdete stále se rozšiřující databázi výukových materiálů na témata z oblastí ekosystémů, živočišné říše, globálních výzev a ochrany přírody. Psali jsme vám také o přednáškách a besedách s odborníky a dobrodruhy, které organizujeme pro školní a jiné dětské kolektivy. A protože zájem o tyto aktivity roste, rozšířili jsme naši nabídku o atraktivní a akčnější novinku určenou pedagogům, kteří upřednostňují projektové učení.

Kufry totiž skutečně zabalíme. A naplníme je věcmi, které přírodovědci používají v terénu k monitoringu a sbírání dat pro výzkum. Od zápisníků, sběrných nádob a dalekohledů a lup přes lapače a smýkačky až po sofistikovanější technologické vymoženosti, jako jsou aplikace pro mobilní telefony, GPS vysílače a fotopasti. Děti se se všemi věcmi seznámí a vyzkouší si, jak je vyzkumníci používají při práci v terénu. Samozřejmě pod vedením zkušeného terénního zoologa.

Jedním z lektorů je Arthur Sniegón, který letošní podzim a zimu bude trávit v České republice a bude tak moci žákům vyprávět o svých zkušenostech s výzkumem v africkém pralese a s bojem proti pytlákům a pašerákům. V rámci programu Ze školy rovnou do přírody jim představí postupy, které při tom používá. Při jeho práci hrají významnou roli právě zmíněné fotopasti, které instaluje v místech, kde potřebuje monitorovat výskyt živočichů, ale i nelegální lov. Především

v noci se totiž v divočině dějí neuvěřitelné věci! Co se asi děje na školní zahradě v době, kdy se nikdo nedívá? A co vše pomohly fotopasti Arthurovi odhalit v Africe? Jaká je nejkurioznější fotografie, kterou s nimi pořídil?

Fotopasti při své práci používá i několik dalších zoologů, kteří jsou zároveň lektory CCBC programu. Například Markéta Ticháčková, která jejich pomocí odhaluje tajemství životů jeřábů popelavých žijících v České republice. Samozřejmě, že dětem se neukáže jen samotné použití fotopastí a ostatních nástrojů. Po získání dat následuje také jejich vyhodnocení a stanovení závěrů. Tak, jako to dělají skuteční badatelé. Program trvá 3 hodiny a cena je 65 Kč za žáka, během programu se třídě věnují 2 lektori. Na výběr máte z 6 témat.

Veškeré informace o CCBC nabídkce pro školy najdete na webu www.ccbc.cz. Nový program Ze školy rovnou do přírody vám ráda představí jeho koordinátorka Alena Klézlová na telefonním čísle 720 758 626 a e-mailové adrese alena.klezlova@ccbc.cz.

Eva Karbanová
Foto: CCBC

Zapojte se do soutěže se svými zážitky z podzimního výletu za netopýry!

Prázdniny jsou za námi a netopýří výpravy před námi. Podzimní období je tradičně spojeno s vysokou aktivitou letounů – ta souvisí jednak s přípravou na dlouhý zimní spánek (zvířata intenzivně loví potravu a vytváří si potřebné tukové zásoby), ale také s námluvami (samci a samice se slétají v blízkosti tradičních úkrytů, aby se pářili). Na některých místech lze touto dobou pozorovat i tzv. netopýří rojení (společně zde poletuje velké množství zvířat, při tom se navzájem seznamují, upevňují své vztahy nebo navazují nové, učí se).

A právě nyní je možné si v rámci nového programu ČESON Netopýří výzkumníci vyzkoušet pozorování netopýrů v přírodě s využitím ultrazvukových detektorů. Tyto moderní přístroje umožňují poslouchat pro lidi neslyšitelné hlasy, pomocí kterých se netopýři potmě orientují. Batůžky vybavené detektory, metodikou sledování, tipy na vycházky a dalšími podklady jsou pro organizované skupiny, jako jsou školní třídy, zájmové kroužky či

Výzkumnický batůžek s vybavením pro pozorování netopýrů. Foto: Eva Cepáková

oddíly, zdarma k zapůjčení ve Stanici přírodovědců při DDM hl. města Prahy.

Všechny kolektivy jsou zároveň zvány, aby se zapojily do soutěže o nejlepší blogový příspěvek z netopýří vycházky. Kam jste za netopýry vyrazili a jak to probíhalo? Kolik druhů jste zastihli a jaký byl váš nejsilnější zážitek z pozorování? Pošlete svůj text nejpozději do 22. října 2022 na adresu netopyr@ceson.org a nezapomeňte přiložit fotografie nebo kresby! Všechny příspěvky budou zveřejněny na webu, autoři nejlepších budou odměněni

a všichni účastníci obdrží certifikát „Netopýří výzkumníci“. Program „Netopýří výzkumníci“ je finančně podpořen Hlavním městem Prahou a SFŽP ČR na základě rozhodnutí ministra životního prostředí.

VAR^oANTY

Startujeme 3. ročník programu Active Citizens: Chráníme klima! Zapojte se!

Hledáte cesty, jak vést žáky k aktivnímu občanství nebo jak u nich vzbudit zájem o řešení klimatické změny? Dává vám smysl učit žáky řešit věci v reálném světě? Jste z 2. stupně základní školy či ze střední/střední odborné školy? Zapojte se od září 2022 do programu Active Citizens: Chráníme klima!

V loňském roce se sedmi studentským týmům povedlo rozšířit povědomí o řešení klimatické změny mezi téměř 1 400 lidí po celé ČR. Nechte se provést programem Active Citizens a inspirujte se pro vlastní klimatickou výuku.

Součástí programu je vzdělávací cyklus pro učitele v rozsahu 50 hodin, který vás seznámí s metodikou Active Citizens a klimatickým vzděláváním, mentorská podpora učitelům ze strany zkušených lektorů, projektové tvůrčí dílny pro studenty či debata s odborníky na klimatickou změnu. Podívejte se, jak popsali své zkušenosti žáci i učitelé zapojení do prvního ročníku programu: youtu.be/fFvnCZ9dQlw.

Více informací o programu včetně přihlášky najdete zde: forms.office.com/r/mi7Z8153Bj nebo kontaktujte Veroniku Ambrozy (veronika.ambrozy@clovekvtsni.cz).

Tomáš Princ

Foto: Active Citizens

Minigrant na váš školní klima-projekt

Plánujete na podzim se studenty realizovat školní projekt na téma klimatické změny? Pak neváhejte využít minigrantů „Mladí chrání klima“, díky nimž můžete na váš školní projekt získat finanční podporu až 8 000 Kč. Podmínkou pro úspěšnou žádost je aktivní participace žáků starších 15 let a zapojení místních organizací či sousedů. Pro získání grantu stačí kdykoli do 30. 9. 2022 zaslat žádost a předběžný rozpočet projektu na adresu aneta.peskova@clovekvtsni.cz. Znáte-li mladé aktivní lidi se zájmem o klima,

Výzkumnický batůžek s vybavením pro pozorování netopýřů. Foto: Eva Cepáková

A komu jedna vycházka nestačí a prahne po dalších netopýřích zážitcích, může si zahrát naši questingovou hru Letem netopýřím světem v pražské Stromovce, vyzkoušet si různé kvízové úkoly v několika pracovních listech či dalších materiálech, nebo si vybrat z naší nabídky programů školky a školy s prezentací ochočených handicapovaných netopýřů.

Olga Růžicková

Celý kurz budeme už na podzim pilotovat v několika pražských školách. Jeho účastníci si v něm kromě uvedených témat budou

moci i naplánovat a poté uskutečnit vlastní komunitní projekt.

Chcete být při tom, až ho příští školní rok spustíme naplno? Ozvěte se Milanovi Cahovi na: milan.caha@clovekvtsni.cz.

Kurz vytváříme díky podpoře Operačního programu Praha – Pól růstu ČR, připravujeme jej společně s Educasoft Solutions a videa natáčíme s produkční společností 1P. Kurz bude přístupný také pro neslyšící a nevidomé žáky a žáky s odlišným mateřským jazykem.

Veronika Ambrozová
Foto: Žijeme městem

budeme rádi za přeposlání výzvy. Více informací včetně návodu, jak o grant požádat, najdete na: clovekvtsni.cz/MladiChrani.

Jak dobře žít ve městě – nejen když je v něm abnormální hic

Několik srpnových dnů jsme strávili před objektivem na různých místech rozpálené Prahy. Natáčeli jsme videa pro nový online kurz nazvaný Žijeme městem. Ten se bude z různých úhlů pohledu věnovat kvalitě života ve městě. Náš průvodce herec Matyáš Valenta v nich představí třeba to:

- » proč a jak tvořit v sousedství zdravé vztahy,
- » jak překonávat společenské nerovnosti,
- » jak být s lidmi ve svém okolí lépe připraveni na projevy klimatické změny.

Další večer plný inspiRACE se blíží

Akce plná originálních prezentací, zajímavých příběhů a inspirativních mladých lidí. Během večera osm hostů představí, jak své nadšení k občanské angažovanosti a zejména k ochraně lidských práv a životního prostředí přetavili do konkrétních projektů a iniciativ. InspiRACE (čti inspirejs) proběhne 30. 9. od 17.00 v Prostoru 39 a je krásnou příležitostí k networkingu a motivování studentů k akci.

Učte o klimatu s environmentálními AV lekcemi na portálu JSNS

Jak ovlivňujeme my sami kvalitu životního prostředí? A jak má k přírodě šetrné a dlouhodobě udržitelné chování vypadat? Otevřete s žáky nelehké téma změny klimatu srozumitelným způsobem pomocí našich

dokumentárních filmů ze sekce Životní prostředí. Lekce a projektové aktivity vám pomohou posunout téma z abstraktní roviny na osobní úroveň.

Promítněte v hodinách například nový film z portálu JSNS Nadšení udržitelností, ve kterém tři hlavní protagonisti inspiroují druhé k bezodpadovému životnímu stylu a šetrnějšímu přístupu k životu.

Audiovizuální lekce jsou k dispozici zdarma všem registrovaným uživatelům webu jsns.cz. Pokud ještě nejste naším registrovaným uživatelem, registrujte se www.jsns.cz/registrace.

Veronika Ambrozová

V létě se Zahrada i příslušné budovy zaplnily dětmi, které se přihlásily na některý z přírodních táborů. Dohromady jsme jich za léto uspořádali 29 a ve Stanici se vystřídalo 500 dětí.

Nejčastější aktivity směřovaly k chovatelství a přírodním vědám, ale všechny spojoval duch místa. Zatímco někteří ráno vyráželi s velkou svačinou v batohu a geologickými kladivky a vraceli se zatížení nalezenými poklady a s povznesenou náladou, jiní se nechali zasvětit do zahradnického umění nebo se dozvěděli nejnovější poznatky z teraristiky. Snad každý z nich měl příležitost seznámit se alespoň s některou osobností mezi zvířaty, která ve Stanici chováme:

- » Krokodýlem Joe, maskotem a pamětníkem slavných dnů Tropického terária.

- » Extravagantní Oskarkou, papouškem Kakadu, která v dobrém rozmaru předvádí své tanečky a nešetří pozdravy a v opačném případě návštěvníci prchají před její produkcí, div jim nepraskají ušní bubínky.
- » Mlčenlivým Abraxasem, sovou pálenou, který na jedno oko spí a druhým pozoruje alotria dětí na hřišti.
- » Temperamentní Jessicou, poníkem, který si rád vyhodí z kopýtka, zvláště když mu děti zapomenou zavřít vrátka od výběhu.

... a věřím, že si tu děti našly další oblíbené němé tváře.

Koho setkávání se zvířaty a bádání v přírodě baví a nebojí se i trochu pracovat, právě pro něho jsou tu připravené kroužky, které začínou od 19. září, ale hlásit se je možné i v průběhu celého roku. Pokud bude volné místo.

Kamila Doktorová
Foto: Stanice přírodovědců
a Kamila Doktorová

Voda v krajině, nový workshop z dílny H₂Ospodař!

Naší planetě se nepřezdívá „modrá“ jen tak pro nic za nic. Povrch Země je z více než 70 % tvořen vodní plochou, při pohledu z vesmíru se tedy jeví modrá.

Voda se nachází prakticky všude. Tam, kde ji vidíme – v oceánech, mořích, jezerech či řekách –, ale i tam, kde ji na první pohled vidět nelze.

Pětina veškeré vody je ukryta v podzemí a skoro 40 % sladké povrchové vody je vsáknuto v půdě. Nezanedbatelné množství obsahují rovněž rostliny a živé organismy. Například lidská těla jsou z více než dvou třetin tvořena vodou, ovoce a zelenina pak v průměru z 90 %.

V plynném skupenství ji najdeme ve vzduchu, v pevném potom jako sníh, ledy a ledovce. V součtu hovoříme o bezmála 1,4 miliardě km³ – nepředstavitelně obrovském objemu. Ani kapka nevzniká, ani kapka nemizí. Množství vody na Zemi je konstantní.

Jak je potom možné, že neustále slyšíme, že je vody málo? Že s ní musíme šetřit? Jak to, že

je sušující sucho, ale i ničivé povodně? Jak je možné, že voda je, a není?

Náš spolek H₂Ospodař! na tyto i další otázky odpovídá v novém programu pro základní a střední školy Voda v krajině. Během tohoto interaktivního workshopu se žáci a studenti dozvědí, jak na Zemi funguje distribuce vody a čím je její tak často zmiňovaný nedostatek způsoben.

Na názorných modelech si vyzkouší různé prvky krajiny a jejich schopnost vodu zadržet. Pochopí, proč je důležité s krajinou šetrně hospodařit i proč mohou mít některá rozhodnutí devastující následky. Závěrem se dozví konkrétní způsoby, jak může lidstvo změnit krajinu k lepšímu, ale také jak o ni mohou pečovat oni sami.

Kateřina Kohoutová
Foto: Kateřina Kohoutová

Místo košů patří do pražských lesů stromy, upozorní nová kampaň, kterou připravujeme aktuálně ve spolupráci s hlavním městem Prahou. Lesy mají být ve městě místem klidu a odpočinku a při procházce v nich nechceme na lesních cestách uskakovat projíždícím popelářským vozům.

Na druhou stranu jsou pražské lesy ale hojně navštěvované, každý rok tudy projde několik milionů lidí. Kdyby tak každý odhodil, byť spořádaně do odpadkového koše, jediný obal, lahev či jiný odpad, je toho nakonec obrovská hromada a ve výsledku je třeba z lesa odvézt stovky tun nepořádku. Ročně tak popelářská auta po lesích najezdí tisíce kilometrů a svým pohybem ruší jak odpočívající návštěvníky, tak i zvířecí obyvatele. Svoz odpadu navíc stojí desítky milionů

korun, které by bylo možné využít k péči o les. Za ně můžeme vysázet více stromů nebo do lesa umístit více laviček, hřišť a altánů.

Z našich dat vyplývá, že množství odpadu v lese nezáleží ani tak na velikosti lesa, a dokonce často není ani úměrné návštěvnosti, ale nejvíce odráží počet umístěných košů. Zjednodušeně kam dáme nový koš, tam vznikne nový odpad. Koše v lese si dokonce někteří pletou s veřejnými popelnicemi, kam donášejí svoje vlastní odpadky z domova.

Chceme tedy znovu připomenout myšlenku – co si do lesa přineseš, také si z lesa odnes. Rádi bychom, aby mohlo košů a s nimi spojených nepříjemností postupně ubývat a pro Pražany bylo samozřejmé, že si odpadky, které do lesa přinesli, z lesa také odnesli a vyhodili je tam, kde lze odpad jednoduše odvézt a zlikvidovat.

Počítáme, že kampaň Místo košů stromy nepřinese jen informace o odpadcích v pražských lesích, ale také akce pro veřejnost a školy, kde rovnou místo odstraněných košů zasadíme nové stromky.

Tak jako každý rok, chystáme i na letošní říjen soutěž O nejlepšího sběrače lesních plodů. Účastníci mohou shromažďovat žaludy, bukvice, vlašské a lískové ořechy a šípky (kaštany naopak nevyužijeme), na kterých si pak pochutnají třeba divoká prasata, dačci nebo krkavci v našich zookoutcích.

Velmi nás těší velký zájem škol o zapojení do soutěže, ale abychom zvládali vše plynule odebrat a rovnou zkrmovat, každý rok vybíráme určitou část Prahy, jejíž školy se mohou zapojit. Letos se sběračské soutěže mohou zúčastnit školy a školky v městských částech Praha 5, Praha-Slivenec, Praha – Velká Chuchle, Praha 8 a Praha 18.

A na závěr ještě malé nahlédnutí do Pralesu, kde v listopadu startují zase rukodělné workshopy i zajímavá setkání. Více na webu ekocentra lhmp.cz/ekologicka-vychova/eko-centrum-prales/.

Petra Fišerová
Foto: LHMP

Děti se chystají do školy – ideálně pěšky

Každé čtvrté dítě má nadváhu a každé čtvrté je voženo do školy. Na problematiku spojenou nejen s dětskou nadváhou a obezitou, ale například i na neúnosnou dopravní situaci před českými a moravskými školami chce upozornit organizace Pěšky městem. Šestý ročník akce Pěšky do školy, v jejímž rámci se jednotliví školáci i celé třídy vydávají do lavic „po svých“, startuje už 16. září.

Touhu jednotlivců po celé Evropě znovu navázat vzájemné kontakty po několika měsících izolace, omezení a limitů bude od 16. září reflektovat i Evropský týden mobility.

Ten má letos podtitul „Lepší dostupnost“. Nedostatek pohybu, obezita i roztěkaná pozornost jsou stále častějším problémem dětí všech věkových skupin, a právě chůze může být pro problémy dnešních dětí lékem.

Světová zdravotnická organizace pro děti ve školním věku doporučuje minimálně hodinu pohybu denně, to však v České republice splňuje jen 20 % dětí. Děti mají nedostatek pohybu, každé čtvrté dítě ve školním věku trpí nadváhou, každé sedmé dokonce obezitou.

Počet dětí, které každodenně cestují autem, rok od roku stoupá. Zatímco dnešní třicátníci jezdili do školy autem jen výjimečně, dnes se dopravuje do školy autem průměrně čtvrtina dětí.

Děti, které přijdou do školy pěšky, se lépe soustředí na vyučování. Cesta do školy je navíc prvním krokem z rodinného prostředí do samostatného života. Pokud ji děti nebudou

trávit jen jako pasivní cestující na zadním sedadle automobilu, ale přijmou ji jako svůj osobní úkol, získají důležité kompetence, jako je smysl pro odpovědnost, samostatnost a dodržování pravidel.

Přihlašte se do výzvy Pěšky do školy

Školy, třídy i rodičovské týmy se mohou přidat k akci Pěšky do školy, která se koná v září v rámci Evropského týdne mobility (16.–22. 9.). Bližší informace i možnost zaregistrovat se do výzvy naleznete na peskydoškoly.cz.

Michaela Klofcová

Foto: Pěšky městem, Štěpán Hon

Ekologické výukové programy pro MŠ a ZŠ

Během léta získal náš tým nové posily Terezu a Honzu, kteří se s velkou chutí vrhli do přípravy na nadcházející školní rok. Od září tak budeme školám i školkám nově nabízet programy o půdě: Žížalí kouzlení pro MŠ a Podzemní džungli pro MŠ.

Připravili jsme také rozšířené verze programů věnovaných vodě nebo hmyzu ve formě projektových dnů. Stále platí, že většina našich výukových programů probíhá přímo ve školách, na jejich zahradách nebo v blízkém okolí. Můžete však s námi vyrazit i na výlety do Divoké Šárky nebo na Dívčí hrady.

Ekoškolka Rozárka v Troji a na Letné

Letní měsíce jsme prožili ve školce co nejvíce venku. Teď už se těšíme na dobrodružství nového školního roku, který tradičně zahájíme Snídaní v trávě. Rozšiřujeme naši letenskou pobočku, kde po prvním roce provozu přivítáme další nové děti a rodiče.

Budeme pokračovat v tématu čtyř živlů, objevování přírodních cyklů a oslavě přírody ve všech jejích proměnách. Inspirovat se budeme nadále prvky programu Začít spolu a do programu Ekoškola pro MŠ se nově zapojí i naše letenská pobočka.

V průběhu září se s námi můžete potkat na těchto akcích:

- » 10. 9. na Trojském vinobraní s programem pro děti v zahradě Trojského zámku,

- » 17. 9. na sousedské slavnosti Zažít Troju jinak s aktivitami pro děti, Povltavská ulice v Rybářích,
- » 22. 9. na Podzimní slavnosti Ekoškolky Rozárky v zahradě Trojského zámku u oranžerie, od cca 16.30.

Letní příměstské tábory pro děti 1. stupně ZŠ

Letní příměstské tábory jsme letos pořádali již třetím rokem. Zázemí jsme našli v budově Trojského gymnázia, ale většinu času jsme trávili venku. Vzhledem k horkému počasí jsme si užívali chladivou vodu na Haltýři, ve Vltavě nebo v kašně Trojského zámku. Dobře nám bylo i ve stínu stromových velikanů nebo v chodbách staré čistírny v Bubenči.

O dobrodružství skutečně nebyla nouze. Děti vyčistily studánku v ilé Voděnce, pomohly najít Větrovci cestu mezi domy, udobřily rozhněvaného vodníka. Za pomoc získaly drahé kameny, ze kterých si vyrobily ochranné amulety. Nejlepší odměnou jim ale bylo setkání s krásnými a vznešenými tvory – želvou, užovkou, veverkami, jepicí nebo motýlími krasavci.

Program Ekoškola v Praze a Středočeském kraji

Koncem školního roku 2021/22 mělo několik mateřských školek ve Středočeském kraji důvod k oslavě, a to ze získání Zelené vlajky a titulu Ekoškolky. Certifikáty jim byly slavnostně

předány v prostorách Staroměstské radnice v centru Prahy.

Kdo neměl plné ruce práce s přípravami na audit, mohl navštívit mateřské školy, které prezentovaly činnost svých Ekotýmů a realizaci vybraných témat v propojení s metodikou 7 kroků.

Se začátkem nového školního roku chystáme dva semináře. V září seminář na téma „Seznamte se s Ekoškolou“, na kterém uvítáme pedagogy z MŠ, které jsou nově zapojené do programu, ale i ty, kteří se chtějí dozvědět podrobnosti k fungování programu ve školách. Druhý seminář bude již pro zapojené školy, které zde načerpají novou inspiraci a podělí se o své zkušenosti. Proběhne i návštěva jedné z Ekoškol, kde Ekotým představí, jak je u nich program realizován.

Kromě zmíněných akcí se těšíme na úvodní konzultace s nově přihlášenými školkami. Více k Ekoškole na webových stránkách podhoubi.cz/ekoskola-pro-ms/.

Výří výpravy

První rok našeho kroužku Výří výpravy, který navštěvují bývalé děti z Rozárky, jsme zakončili letním táborem. Kroužek pokračuje i v novém školním roce a jeho řady rozšíří i děti, které v září odchází do 1. tříd.

Místo pro motýly

Dlouhodobá péče o vybrané lokality již nese svoje ovoce – na Dívčích Hradech v Praze 5 bylo letos zaznamenáno více než 500 jedinců modráska vičencového. Daří se i dalším cílovým druhům: modráskovi černolemému, vířetenušce ligrusové i otakárku ovocnému. Novinkou je pastva na obou lokalitách pro prořezávce náletových dřevin. Nad Asuánem nám pomáhá udržovat vyřezanou stráň smíšené stádo ovcí a koz díky spolupráci se spolkem Ábel. Na lokalitě pod Dívčími hrady se pase stádo koz spolku Jinofarm, které tam spásají zejména ostružiník a svidu.

Do našich aktivit se snažíme zapojovat také veřejnost – dobrovolníci pomáhají s hrabáním sena i monitoringem motýlů prostřednictvím aplikace iNaturalist. Nezapomínáme

ani na osvětu, proto v červnu proběhla na Dívčích hradech vzdělávací exkurze se žáky středních škol.

Školáci najdou spoustu zajímavých informací o životě motýlů i jejich ochraně v knížce Maruška a motýli, jejíž křest proběhl 8. července v motýláriu ve Voticích. Knížku je možné u nás zakoupit za 400 Kč pro jednotlivce nebo 350 Kč pro školy.

Aktuální informace k projektu najdete na webových stránkách mistopromotyly.cz.

Péče o sad

A naše plány v Branické třešňovce? Od října ji již tradičně budou spásat ovečky. Začátkem listopadu pak proběhne pravidelná jednodenní údržbová brigáda, jejímž cílem bude zejména dosekání částí sadu, které nespasou ovce, kontrola uvázání mladých stromků a vyčištění třešňovky od odpadků. Na všechny, kdo přijdou pomoci, se těšíme.

Další informace o našich aktivitách najdete na www.podhoubi.cz.

Alena Sladká

Foto: Ekocentrum Podhoubí

Zkuste podpořit udržitelný rozvoj ve vaší škole

Za rok by mělo být v Praze dvacet škol, které budou vědět, jak účinně nakládat s odpady, dostanou nové vybavení a „reuse“ pro ně nebude neznámé slovo. V rámci projektu iKAP II – Inovace ve vzdělávání, který pro magistrát realizuje Pražský inovační institut, se totiž právě teď rozbíhá program „Cirkulární školy“.

Základ programu vzešel z dosavadních zkušeností z minulých projektů realizovaných ve školách v této sféře a z průzkumu, který tým projektu iKAP II – Inovace právě realizuje mezi školami. Zdá se, že školy hodně zajímá např. to, jak využít nespotřebované jídlo ze školních jídelen, kompostování na školních pozemcích a využití různých již použitých věcí např. pro tvořivé aktivity školních družin (reuse). Od května letošního roku se vše ladilo a probíhaly schůzky s odborníky z neziskových organizací, kteří budou ve školách program vést.

Do konce září bude vybráno dvacet pražských škol, které se do projektu zapojí. Vybraným školám projekt umožní financovat nezbytné vybavení. Pokud má vaše škola

o zapojení do projektu zájem, kontaktujte Adama Šléglu (slegl@prahainovacni.eu). Od října se rozběhne vzdělávací a konzultační podpora jednotlivým školám. Ve vzdělávací části odborníci z projektu proškolí zvolené osoby z každé zapojené školy v tom, jak snížit objem nevyužitých potravin v jídelnách, jak využít zbývající jídlo, v možnostech kompostování a v oblasti reuse aktivit.

Ti, kdo workshopy absolvují, budou pedagogové, koordinátoři environmentální výchovy, ale samozřejmě i nepedagogičtí pracovníci škol, protože těm je projekt také určen. Před samotným školením proběhnou hloubkové rozhovory se školami, aby workshop byl opravdu o tom, co školu zajímá a „šitý na míru“.

„Následně pak budeme pracovat s oběma cílovými skupinami – jak s pedagogy a nepedagogickými pracovníky, tak se školními parlamenty či aktivními skupinami dětí. S žáky máme zatím skvělou zkušenost, je to pro ně vlastně „cool“ téma a moc nás těší, že si ho berou za své a mnohde jsou opravdu aktivní,“ popisuje Adam Šlégl, odborný garant z projektu iKAP II – Inovace.

Vedle vzdělávacích programů, které mají zvolené osoby ze škol teoreticky i prakticky podpořit, bude po celý školní rok probíhat odborná konzultační činnost vedená odborníky

z praxe. V této kombinaci tak vytvoří odborníci projektu s každou školou tým, který bude řešit témata plýtvání jídlem, kompostování a reuse aktivity.

Na základě absolvování celého programu, mapování potřeb školy a konzultační podpory nakonec dostane každá škola vybavení v hodnotě 50 000 Kč – aby mohla změny směrem ke své lepší malé „cirkulární ekonomice“ lépe realizovat. Školy tedy dostanou nejen „software“, ale částečně i „hardware“ projektu. Jak bude která škola podpořená, bude vycházet z výstupů v průběhu realizace projektu. Realizační tým předpokládá, že bude zájem hlavně o kompostéry a další podobné prvky.

Cílem celého programu je vytvořit a odzkoušet koncept cirkulárních škol. Škol, které budou mít proškolené zaměstnance a chodí do nich aktivní děti, které svoje znalosti šíří dál. „Naším velkým přáním je, aby se školy s tímto tématem sžily, dál jej rozvíjely a hlavně aby je to bavilo. O to se budeme snažit i my, a proto bychom rádi, aby další ročník projektu šel víc do hloubky. Do projektu jdeme s vizí, že budeme aktivně pomáhat školám předcházet vzniku odpadu. To, co teď v projektu se školami nastavíme, chceme v příštím ročníku prohloubit. Chceme, aby s tímto projektem do dalších let počítal nový Krajský akční plán vzdělávání, který se v Praze právě

Foto: Petr Vilgus / Wikipedia Commons. Licence: CC BY-SA 3.0

Vloni jeden, letos tři

Vloni na podzim vznikl první, letos se přidají již další tři. A o čem že je vlastně řeč?

O školním lese do kapsy... malém lesíku přímo u škol, zejména těch městských, pro sblížení dětí a přírody ve prospěch obou.

První takový lesík roste již téměř rok u ZŠ Jana Wericha v Praze 17 – Řepích a stal se inspirací pro další. Letos na podzim jsme společenství navázali se základní školou v Nové Pace, Třebotově a také v Praze na Břevnově.

K letošnímu mezinárodnímu dni lesů jsme dále vydali příručku Školní les do kapsy aneb Proč a jak nechat vyrůst svoji zelenou

Jana Holcová

učebnu. V příručce se dozvíte krok za krokem, jak na to. Stáhněte si ji, stejně jako již stovky škol, i vy a přemýšlejte o tom, zda by okolí vaší školy takový lesík slušel a jaké všechny benefity by mohl dětem, učitelům i okolnímu prostředí přinést.

Příručka je zdarma ke stažení: lesveskole.cz/skolni-les-do-kapsy/.

Školám, které projevíly o školní les do kapsy zájem, zašleme během podzimu první dvě lekce z Metodiky učení v mladém lese. Cílem metodiky je vytvořit soubor lekcí, které

pedagogům pomohou zapojit žáky do celého procesu.

Metodika je proto plná lekcí, které motivují žáky k založení lesíka, pomohou vše s žáky naplánovat, včetně vyřízení povolení, obsahují také doprovodné aktivity a tipy, jak zabavit velké množství žáků při samotné výsadbě a samozřejmě inspirují, jak využívat mladý lesík při výuce různých předmětů.

Dejte nám v případě vašeho zájmu vědět: lesveskole@terezanet.cz.

Příště vám přineseme zpravodajství z výsadbových akcí.

Letošní výsadby vznikají díky podpoře firem Dedoles a ČEPS. Děkujeme!

Za projektem Školní les do kapsy stojí tým z programu Les ve škole vzdělávacího centra TEREZA.

Program Les ve škole je v roce 2022 realizován s podporou Hlavního města Praha a dále je spolufinancován Státním fondem životního prostředí České republiky na základě rozhodnutí ministra životního prostředí.

Eva Šrailová

Foto: Zuzana Havlíňová / Fotohavlin.cz

Ilustrace: Školní les do kapsy

Výtvarná soutěž pro děti „Žijeme spolu – pomáháme zvířatům“

Blíží se uzávěrka výtvarné soutěže pro děti od 3 do 18 let. Do 23. září můžete posílat nebo nosit svoje výtvary, ať již kreslené, malované nebo modelované.

Vernisáž výstavy proběhne v úterý 4. října 2022 na Dni zvířat v Toulcově dvoře, následně se výstava bude přesouvat do prostor Městské knihovny Opatov. Na autory nejlepších prací čeká odměna. Na zadní stranu obrázku nám proto nezapomeňte uvést celé jméno a aktuální věk autora, kontaktní e-mail a telefon.

Adresa: Sdružení SRAZ, Toulcův dvůr, Kubátova 32/1, 102 00 Praha 10.

Léto na Toulcově dvoře bylo plné hravých dětí i dospělých

Dávno již neplatí, že by prázdninové měsíce byly poklidné, Praha vylidněná a my na Toulcově dvoře jen zlepšovali programy a čekali na nový školní rok. Léto od léta jsou naopak naše letní aktivity nabitější a rozmanitější.

Ani letos tomu nebylo jinak.

Přírodní areál i blízké okolí se stalo domovem mnoha táborníků. Sice jen přes den, protože se jednalo o příměstské tábory, ale o to intenzivněji. Od těch nejmenších až po větší děti si mohly vybrat z mnoha tematických týdnů. Pobytby probíhaly nejen v Mateřské

škole Semínko, ale i v Rodinném centru a mnoha dalších prostorách pod taktovkou lektorek z Botič, o. p. s. Pro děti od 12 let pak proběhl Farma citycamp. Programy o zvířatech i o účastnících samotných, chovatelství a samozřejmě hry.

Kromě „příměšťáků“ se nezapomnělo ani na dospělé. Například se účastnili odborných seminářů nebo vyjeli na šestidenní pobytový blok v rámci specializačního studia pro koordinátory EVVO, který proběhl na Sluňákově.

Samozřejmě celé léto je areál otevřen návštěvníkům a je cílem i mnoha mimopražských zájemců. Ti kromě jiného mohli a do konce září stále mohou navštívit výstavu Netopýři tajemní a zranitelní. Výstava ukazuje

rozmanitost netopýřích druhů vyskytujících se v České republice a představuje netopýry jako jedinečné živočichy, kteří si zaslouží žít v naší blízkosti. Kromě informací o způsobu jejich života či metodách výzkumu se dotýká také problematiky jejich ochrany, zejména z pohledu soužití netopýřů a lidí v budovách.

Přesto, že to může vypadat, že již mnoho času nezbyvá, tak probíhá množství příprav na podzimní období. Od doлаdování programů pro školy až po plán akcí pro veřejnost a v přípravě jsou i nějaké novinky.

Závěrem se od budoucnosti ještě na pár chvil ohlédneme zpět. V Praze proběhl WEEC neboli Světový kongres environmentální výchovy a navazující terénní sekce v několika střediscích ekologické výchovy po celé ČR. Botič pořádal jednu z terénních sekcí na Toulcově dvoře na téma Lidové tradice a řemesla v environmentální výchově. Sešla se pestrá skupina účastníků z různých koutů Evropy a Severní i Jižní Ameriky. Bylo milé přispět naším dílem k programu kongresu.

Toulavá karta Toulcova dvora

Máte rádi Toulcův dvůr a chodíte na naše akce, navštěvujete výstavy a účastníte se dílniček? A sbíráte rádi? Pokud jste si odpověděli ano, tak přesně pro Vás je naše Toulavá karta.

Se začátkem nového školního roku startuje i nový projekt hostivařského Toulcova dvora, a to karta pro stálé návštěvníky. Na většině akcí, které Toulcův dvůr pořádá, můžete začít do nové karty sbírat samolepky (s různými symboly podle typu akce). Za každých pět nasbíraných samolepek získáte Vámi vybranou příští akci zdarma.

Pro neaktivnější sběratele jsou připraveny ještě dvě další odměny. Pokud nasbíráte deset samolepek a budou zastoupeny všechny jejich typy, můžete se zúčastnit speciální akce s doprovodným programem. Ta bude probíhat jednou až dvakrát do roka a bude připravená právě a pouze pro Vás – úspěšné držitele Toulavých karet. Pokud dosáhnete dvaceti samolepek, získáte volný vstup na únikovou hru Čas zvratu.

Kartu si od 31. 8. můžete vyzvednout v Infocentru Toulcova dvora.

Jakub Moravec

KALENDÁŘ AKCÍ

Dny stromů

do 30. září 2022

Lesy hl. m. Praha přichystaly během měsíce září v rámci Dnů stromů v Kunratickém lese několik exkurzí a komentovaných prohlídek. Návštěvníci se dozví spousty informací například o našich lesích, nejstarším parku v Praze, o životě lesní zvěře, netopýrů anebo mohou nahlédnout do včelařské medárny.

Pořádá: hl. m. Praha, Lesy hl. m. Praha

Výstava Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladruzech nad Labem

do 31. prosince 2022

Výstava prezentuje vznik a vývoj krajiny národního hřebčína až do současnosti. Budou zpřístupněny výběrové informace získané řešením jednotlivých etap projektu. K výstavě vznikne kritický katalog v českém, anglickém a německém jazyce. Spolu-práce s ČZU v rámci projektu NAKI.

Místo: Národní zemědělské muzeum,
Kostelní 1300/44, Praha 7

Výstava Invazní škůdci a choroby rostlin kolem nás

do 1. ledna 2023

Jak se křísek řevový potkal s fytoplazmou... aneb invazní škůdci a choroby kolem nás. Výstava o neznámých vetřelcích, známých i méně známých příkladech jejich invazí na náš kontinent a o možnostech, jak se jim bránit.

Místo: Národní zemědělské muzeum,
Kostelní 1300/44, Praha 7

Výstava I za totality vznikaly krásné zahrady

do 1. ledna 2023

Výstava prezentuje zahradně architektonickou

tvorbu v časovém rozmezí let 1939–1945, 1945–1948, 1948–1968, 1968–1989, a to za využití plánové dokumentace, modelů a výsledků aplikovaného výzkumu.

Místo: Národní zemědělské muzeum,
Kostelní 1300/44, Praha 7

Konference Životní prostředí – prostředí pro život

12. září 2022 — 14. září 2022

Třídenní konference Životní prostředí – prostředí pro život je odborné setkání s cílem vytvořit prostor pro širší diskusi o otázkách souvisejících s aktuálními výzvami životního prostředí v národním i globálním kontextu.

Místo: Národní technická knihovna – Ballingův sál, Technická 2710/6, Praha 6 – Dejvice

Učební pomůcky z lesa zdarma

13. září 2022 18.00–19.00

Máte málo pomůcek na učení o přírodě v přírodě? Nemusíte je kupovat, jsou všude kolem nás. Padají z nebe, ze stromů, je jich plný les i louka. Skvělá Justina Danišová vám ukáže, jak si vyrobit vlastní učební pomůcky.

Pořádá: TEREZA, vzdělávací centrum, z. u.,
lesveskole.cz/seminare/
lesveskole@terezanet.cz

Fotovoltaika v praxi

14. září 2022 9.00–16.00

Konference o novinkách i trendech na poli fotovoltaiky určená pro potenciální investory fotovoltaických elektráren i majitele již fungujících projektů.

Místo: Hotel Olympik, bit.ly/3cpvCyh

Den stromů

14. září 2022 9.00–18.00

Vyraďte s námi v září do pražské přírody a oslavme tak společně letošní Dny stromů. Na celý měsíc jsme pro děti, rodiče, prarodiče a všechny přátele

lesa ve spolupráci s hlavním městem Prahou připravili vycházky do pražské zeleně a tematické exkurze.

Místo: mapy.cz/s/depegeneha

Pořádá: hl. m. Praha, Lesy hl. m. Praha

Dny stromů – Komentovaná prohlídka Stromovky

15. září 2022 17.00–18.30

Lesy hl. m. Praha přichystaly během měsíce září v rámci Dnů stromů v Kunratickém lese několik exkurzí a komentovaných prohlídek. Akce je zdarma. Nutno se objednat na e-mailu sev@lesy-praha.cz anebo na tel. čísle 775 018 630.

Místo: Sraz před Šlechtovou restaurací, Praha 7
Pořádá: hl. m. Praha, Lesy hl. m. Praha

Léčivé rostliny

15. září 2022 17.00

Kurátoři Botanické zahrady Praha zvou na čtvrtéční prohlídky jednotlivých expozic. V rámci této procházky v doprovodu těch nejpovolanějších nahlédnete pod pokličku pěstování rostlin z celého světa.

Místo: Botanická zahrada – vstup z ulice
Nádvorní, Trojská 750/194

Uklidíme společně okolí Toulcova dvora

17. září 2022 10.00–18.00

Pomozte nám přispět ke krásnějšímu okolí! Aby se příroda mohla po létu uložit k zimnímu spánku, potřebuje prostor. Listí musí spadnout přímo na zem, aby se živiny z něj dostaly do půdy.

Místo: ohniště Toulcův dvůr,
Kubatova 1, Praha 10

Seznámení se sklípky

18. září 2022 14.00

25. září 2022 14.00

Máte možnost prohlédnout si výstavu s komentářem odborného chovatele, který bude zaměřen

na zajímavosti o životě vystavovaných druhů sklípanků.

Místo: Zoo Praha, U Trojského zámku 3/120

Dny stromů – Exkurze Kunratický les

20. září 2022 17.00–18.30

Lesy hl. m. Praha přichystaly během měsíce září v rámci Dnů stromů v Kunratickém lese několik exkurzí a komentovaných prohlídek. Akce je zdarma. Nutno se objednat na e-mailu sev@lesy-praha.cz anebo na tel. čísle 775 018 630.

Místo: Sraz u Velkého altánu

Pořádá: hl. m. Praha, Lesy hl. m. Praha

Cesta s prvky lesní myslí pro rodiče a děti

21. září 2022 9.30–11.30

Pobyt v přírodě s námi dělá zázraky. Vezměte svoje děti, vydejte se spolu ven a já vás těmi zázraky coby průvodkyně Lesní myslí ráda provedu.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař, infocentrum

Za zvířecími obyvateli lesa

22. září 2022 17.00–18.30

Lesy hl. m. Praha přichystaly během měsíce září v rámci Dnů stromů v Kunratickém lese několik exkurzí a komentovaných prohlídek. Akce je zdarma. Nutno se objednat na e-mailu sev@lesy-praha.cz anebo na tel. čísle 775 018 630.

Místo: Sraz v Zookoutku Malá Chuchle

Plodiny Nového světa

22. září 2022 17.00

Kurátoři Botanické zahrady Praha zvou na čtvrtéční prohlídky jednotlivých expozic. V rámci této procházky v doprovodu těch nejpovolanějších nahlédnete pod pokličku pěstování rostlin z celého světa.

Místo: Botanická zahrada – hlavní vstup Bohnice, Trojská 750/194

Světový den goril

24. září 2022 10.00–16.00

Již za pár dní se pro návštěvníky otevře Nový pavilon goril. Zjistěte, co vše za otevřením nového pavilonu stojí, které gorily přišly do Zoo Praha jako úplně první, jak se od té doby změnila chovatelské podmínky a co vše dělá pražská zoo pro ochranu goril ve volné přírodě.

Místo: Zoo Praha, U Trojského zámku 3/120

Dny stromů – Komentovaná prohlídka Petřínem

29. září 2022 17.00–18.30

Lesy hl. m. Praha přichystaly během měsíce září v rámci Dnů stromů v Kunratickém lese několik exkurzí a komentovaných prohlídek. Akce je zdarma. Nutno se objednat na e-mailu sev@lesy-praha.cz anebo na tel. čísle 775 018 630.

Místo: Sraz na Strahovském nádvoří

Pořádá: hl. m. Praha, Lesy hl. m. Praha

Noc vědců 2022

30. září 2022

Už šestým rokem se Národní zemědělské muzeum v Praze na jeden večer v roce proměňuje v centrum zemědělské vědy. Během Noci vědců tu každoročně můžete potkat odborníky z živočišné i rostlinné výroby, výzkumníky lesního hospodářství, potravinářství i vědce, kteří zkoumají kvalitu půdy či vody.

Místo: Národní zemědělské muzeum, Kostelní 1300/44, Praha 7

To jsem z toho jelen

1. října 2022 14.00–16.00

Ukončit letní radovánky říjí? Proč ne? Měsíc říjen už ve svém pojmenování předpovídá dobu namlouvání mezi jeleny. Tato událost bývá doplňována dechberoucím troubením a zápasícími jeleny. A holky laně? Čekají, jak to dopadne :) První říjnovou sobotu budete vítáni v Zookoutku Malá Chuchle.

Místo: Zookoutek Malá Chuchle,

Pořádá: Lesy hl. m. Prahy,

Den zvířat

4. října 2022 14.30–18.00

Letos na téma „Kde bychom byli bez zvířat?“ Přišli bychom nejen o spoustu potravin! Jejich nenahraditelnou pomoc v historii i současnosti si často už ani neuvědomujeme. A někdy zapomínáme i na to, co bychom my lidé měli poskytovat domácím zvířatům.

Místo: Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, Praha 15

Tady jsme doma – jak na místně zakotvené učení v mateřské škole

6. října 2022 9.00–16.00

Konference EVVO pro učitele v MŠ. Celodenní konference zaměřená na místně zakotvené učení v prostředí mateřských škol. Akce je rozdělena do dvou bloků: přednášky a navazující dílny v menších skupinách.

Místo: Botič o.p.s, Středisko ekologické výchovy Toulcův dvůr, z.s., Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař

Podzimní zbarvení dřevin

6. října 2022 17.00

Kurátoři Botanické zahrady Praha zvou na čtvrtéční prohlídky jednotlivých expozic. V rámci této procházky v doprovodu těch nejpovolanějších nahlédnete pod pokličku pěstování rostlin z celého světa.

Místo: Botanická zahrada – vstup z ulice Nádvoří, Trojská 750/194

Za tajemstvím potravin aneb Víš, co jíš?

7. října 2022 9.00 — 8. října 2022

Za tajemstvím potravin aneb Víš, co jíš? je zábavná soutěžní hra zaměřená na zdravou výživu a správné zacházení s potravinami. Akci pro rodiny s dětmi připravuje Ministerstvo zemědělství.

Místo: Národní zemědělské muzeum, Kostelní 1300/44, Praha 7

Biojarmark

8. října 2022 9.00–17.00

Jediný pražský farmářský trh zaměřený výhradně na biopotravinu! V sobotu 8. října se do Prahy vypraví ekofarmáři z celé republiky, aby na dvorku Národního zemědělského muzea představili to nejlepší a nejčerstvější ze své produkce.

Místo: Národní zemědělské muzeum,
Kostelní 1300/44, Praha 7

Webinář pro nováčky v programu Les ve škole

11. října 2022 18.00–18.45

Jste nově zapojení do programu Les ve škole?

Přijďte na webinář a dozvíte se, jak z toho vytěžit maximum pro sebe i pro žáky. Zjistíte, jak již v prvním roce získat certifikát Lesní třída. Zeptejte se na cokoli. Webinář pro vás připraví Honza Froněk a je zdarma.

Pořádá: TEREZA, vzdělávací centrum, z.ú.,
lesveskole.cz/seminare/

Konference o Obnově přírody

(Nature restoration)

12. října 2022 10.00 — 13. října 2022

Ztráta biologické rozmanitosti již nyní ohrožuje naši planetu i naše šance na přežití. Vědci se shodují na tom, že je potřeba přírodu, která nám zbyla, nejen chránit, ale i obnovovat. To znamená zlepšení a v případě potřeby znovuvytvoření biotopů negativně ovlivněných lidskou činností.

Místo: Nová budova Národního muzea,
Wilsonova 2, Praha

Pořádá: ČSO a WWF Střední a východní Evropa

Přizpůsobení rostlin k životu v tropech

13. října 2022 17.00

Kurátoři Botanické zahrady Praha zvou na čtvrté prohlídky jednotlivých expozic. V rámci této procházky v doprovodu těch nejpovolnějších nahlédnete pod pokličku pěstování rostlin z celého světa.

Místo: Botanická zahrada – vstup skleník Fata Morgana, Trojská 750/194

Zooškola pro dospělé – Zbavte se fobie

16. října 2022 9.30–16.00

Zbavte se fobie – Mnoho z nás trpí v dospělosti iracionálními strachy z některých zvířat – např. hadů či pavouků. Je vědecky dokázáno, že fobie jsou z velké části naučené a lze jejich prožívání zmírnit.

Místo: Zoo Praha, U Trojského zámku 3/120

Předcházení vzniku odpadů 2022

25. října 2022

Srdečně zveme všechny příznivce odpadové problematiky na nový ročník konference Předcházení vzniku odpadů 2022. Již 8. ročník se uskuteční 25. října 2022 v Praze hybridní formou (online i prezenčně).

Místo: Obchodní centrum Arkády Pankrác,
Na Pankráci 86, Praha 4 – Nusle

Pořádá: České ekologické manažerské centrum, z.s.

Permakulturní konference PŮDA

5. listopadu 2022 9.00 — 6. listopadu 2022

Pravidelná podzimní konference se zabývá péčí o půdu a možnostmi, jak zlepšovat její stav – na malých plochách v zahradách i na velkých plochách na farmách a v krajině.

Místo: Toulcův dvůr, Kubatova 1, Praha 10

Pořádá: Permakultura CS

Kalendář akcí v oblasti ŽP a EVVO v Praze s mapovým výstupem

Hlavní město Praha zajišťuje od roku 2013 provoz kalendáře akcí v ŽP a EVVO pořádaných na území města. Zájemcům je na webových stránkách města k dispozici přehled akcí zahrnující zejména konference a semináře, festivaly a slavnosti, výstavy a veletrhy, přednášky a diskuze, dílny a workshopy, ale také filmy, videoprojekce, koncerty, divadelní představení, tábory, výlety a pobytové akce a také veřejná projednávání vlivů záměrů na životní prostředí, která aktuálně probíhají nebo proběhnou na území Prahy. Kalendář je k dispozici v textové a mapové verzi.

portalzp.praha.eu/kalendar_akci

Hmyzem roku 2022 vyhlásila Česká společnost entomologická cvrčka polního.
Foto: [Alex Hyde / Back from the Brink / Flickr](#). Licence: [CC BY-NC 2.0](#).